

KØBENHAVNS BYRET DOM

afsagt den 19. januar 2026

Sag BS-19851/2024-KBH

Mandatar Børns Vilkår for

Sagsøger 1,

Sagsøger 2,

Sagsøger 3,

Sagsøger 4,

Sagsøger 5,

Sagsøger 6,

Sagsøger 7, og

Sagsøger 8

(advokat Mads Krøger Pramming, beskikket, for alle)

mod

Social- og Boligministeriet

(advokat Sune Fugleholm)

Denne afgørelse er truffet af Dommer.

Sagens baggrund og parternes påstande

Retten har modtaget sagen den 17. april 2024.

Sagen drejer sig om, hvorvidt sagsøgerne under anbringelse på otte forskellige børnehjem i perioden 1948-1977 var udsat for handlinger, som det daværende Direktorat for Børne- og Ungdomsforsorgen i kraft af sin tilsynsforpligtelse var pålagt at konstatere og forhindre, og hvorvidt sagsøgte skal betale godtgørelse til sagsøgerne.

Sagsøgerne har nedlagt følgende påstand:

Social- og Boligministeriet skal til hver af sagsøgerne betale 300.000 kr. med tillæg af rente fra sagens anlæg til betaling sker.

Social- og Boligministeriet har nedlagt påstand om frifindelse.

Sagsøgerne har alle fri proces.

Oplysningerne i sagen

I perioden mellem 1948 og 1977 var de otte sagsøgere på forskellige tidspunkter anbragt på børnehjem, der er omtalt i rapporten "Godhavnsrapporten – En undersøgelse af klager over overgreb og medicinske forsøg på Dreng- og Skole hjemmet Godhavn samt 18 andre børnehjem i perioden 1945-1976" (Godhavns rapporten).

Anbringelserne af sagsøgerne skete på otte forskellige af de i Godhavnsrapporten omtalte 18 andre børnehjem. Begrebet børnehjem anvendes som samlebetegnelse for optagelseshjem, iagttagelseshjem og børnehjem. Optagelseshjem var i den for sagsøgerne relevante periode hjem til midlertidige og akutte anbringelser af børn, der ikke straks kunne anbringes et passende sted. Ophold på optagelseshjem måtte ikke overstige 9 måneder. Iagttagelseshjem var hjem for børn, hvor man var i tvivl om, hvilken foranstaltning, der var den mest hensigtsmæssige. Opholdet måtte højst vare 5 måneder. Børnehjem blev anvendt til normalt begavede børn, der ikke kunne anbringes i plejefamilie.

1. Godhavnsrapporten

Godhavnsrapporten blev udgivet den 15. april 2011. Om formålet med den undersøgelse, der lå til grund for rapporten, hedder det i Godhavnsrapporten side 13:

"At udføre en granskning af forholdene på Godhavn Dreng- og Lær ingehjem samt på 18 andre børnehjem for perioden 1945-1976, repræsenteret i Landsforeningen Godhavnsdrengenes medlemsskare. Formålet med undersøgelsen er at undersøge, om børn ved de nævnte institutioner har været udsat for fysiske/sekssuelle overgreb, alvorlige mangler ved den lægelige, praktiske eller følelsesmæssige omsorg, samt om tilsynsmyndighederne har udført deres pålagte opgaver. ..."

Undersøgelsen blev foretaget af tre historikere, der forestod arkivundersøgelser og interviews med tidligere anbragte, som havde ønsket at deltage i undersøgelsen, samt fire tidligere tilsynsførende inspektører, der havde været ansat i Direktoratet for Børneforsorgen i perioden 1956-1976. Blandt disse fire tilsynsførende inspektører var Vidne, der har afgivet forklaring som vidne under sagen. Af sagsøgerne er Sagsøger 5 den eneste, som deltog i God

havnsundersøgelsen. Hun blev interviewet af historikerne om sin anbringelse på Børnehjem 1.

Om de interviews, der er gennemført som led i undersøgelsen, skriver forfatterne i Godhavnsrapporten side 16-17:

”Der rejser sig en række spørgsmål, når man gransker forhold gennem interviews, således også med mennesker, som har oplevet overgreb i barn- eller ungdommen. Kan folk huske overgreb eller traumatiske oplevelser fra deres barndom? Kan deltagelse i et interview om overgreb i barndommen aktivere traumer og dermed være skadelige for informanten? Vil der være nogle, som opdigter overgreb, for f.eks. at opnå en erstatning? Hvorfor kun interviewe de mennesker der klager over opvæksten som følge af anbringelsen på et børnehjem? Hvorfor ikke også undersøge positive historier fra børn, som har haft en tryk opvækst på landets børnehjem? For at tage det sidste først, så er der naturligvis tidligere børnehjemsbørn som tænker tilbage på barndommen med glæde, ligesom der findes litteratur med positive beskrivelser af opvæksten på et børnehjem. Men alle internationale undersøgelser af børns opvækst på børnehjem koncentrerer sig om klager over overgreb af forskellig art og ikke om at indsamle eksempler på de gode opvækstvilkår. Således også i Godhavnsundersøgelsen.

Det må som udgangspunkt antages, at børns opvækst i statens og samfundets varetægt er foregået under betryggende og sikre forhold, hvor lovgivningen er blevet overholdt, og det statslige tilsyn fungerede som garanten for, at ulovlige forhold blev opdaget og håndteret efter tidens lovkrav. ...”

Om interviewsituationen er det i rapportens side 17-18 oplyst:

”Mundtlige kilders troværdighed er et både kontroversielt og omdiskuteret emne. ... Rollen var klart defineret som værende professionelle historikere på besøg for at indsamle ukendt viden og informationer.”

Principperne for interviewundersøgelsen er beskrevet i rapportens side 32, hvoraf fremgår:

”I interviewundersøgelsen blev der ikke sat spørgsmålstejn ved sandheden i deltagernes erindringer fra deres opvækst på børnehjem. Vi har således ikke antastet et udsagn eller benyttet os af kontrolspørgsmål, til gengæld har vi kunnet få en hændelse eller et forhold belyst fra flere sider, ved at spørge ind til informationer, vi har fået hos deltagere, vi allerede havde besøgt, under hensyntagen til anonymiteten. ...”

Specifikt om den del af undersøgelsen, der angår andre børnehjem end Godhavn, fremgår af rapportens side 179-180: -

”Kapitel 5

Klager over andre børnehjem

5.1.1 Indledning

Godhavnsundersøgelsens anden del omfatter 55 mennesker, hvoraf de 43 er interviewet med diktafon i eget hjem, resten over telefon. Det drejer sig om 43 tidligere børnehjemsbørn og 6 tidligere personale etc. som var 3 barneplejersker/assistenter, 1 kontorassistent, 1 pædagog og 1 ejer af det tidligere Værebros Drengeshjem.

Undersøgelsen omfatter 18 børnehjem. Det højeste antal deltagere pr. børnehjem var 5 personer, det mindste var 1 person. Det har ligget os på sinde, at også de børnehjem, der kun havde 1 deltager, fik deres plads i rapporten.

5.1.2. Liste over de undersøgte

Børnehjem 1

...

Børnehjem 2

...

Børnehjem 3

Børnehjem 4

Børnehjem 5

...

Børnehjem 6

...

Børnehjem 7

Børnehjem 8

...

5.1.3 Undersøgelsens opbygning og udførelse

Rammerne for undersøgelsens tillod kun punktstudier på disse 18 børnehjem, og der kunne kun i meget begrænset omfang foretages uddybende undersøgelser. ... -

Interviewundersøgelsen er gennemført efter de samme principper som undersøgelsen af forholdene på Godhavn. Deltagerne er blevet forberedt som de øvrige, interviewene har været semistrukturerede, og de er -

blevet gennemført i folks egne hjem med diktafon. På samme måde som i den øvrige undersøgelse blev der ikke stillet spørgsmål ved sandheden i deltagernes erindringer om deres opvækst. -

Denne del af Godhavnsundersøgelsen fremlægger 55 menneskers klager, gemål eller oplevelser og erfaringer fra en anbringelse eller ansættelse på børnehjem i perioden 1945-1976, og den er derfor ikke en granskning af disse 18 børnehjem. ...” -

Rapportens kapitel 5 indeholder herefter omtale af blandt andet de otte børnehjem, som denne sag angår. I historikernes interviewundersøgelse vedrørende Børnehjem 1 deltog fire tidligere anbragte kvinder, herunder Sagsøger 5. I interviewundersøgelsen om Børnehjem 2 deltog én kvinde, der havde været anbragt på børnehjemmets afdeling i By 1, i interviewundersøgelsen om Børnehjem 3 deltog fire tidligere anbragte, i interviewundersøgelsen om Børnehjem 4 deltog to tidligere anbragte mænd, i interviewundersøgelsen om Børnehjem 5 deltog én tidligere anbragt mand, i interviewundersøgelsen om Børnehjem 8 deltog én tidligere anbragt kvinde, i interviewundersøgelsen om Børnehjem 7 deltog to tidligere anbragte personer, og i interviewundersøgelsen om Børnehjem 6 deltog én tidligere anbragt mand. -

De interviewede har alle til historikerne berettet om, at der på børnehjemmene blev foretaget afstraffelser af børnene, herunder med slag – eventuelt med genstande -, isolation/indespærring og hårdt fysisk arbejde. De interviewede har også fortalt om ydmygende behandling og i nogle tilfælde seksuelle krænkelse eller seksuelt grænseoverskridende adfærd begået af personalet eller større børn. -

For så vidt angår det statslige tilsyn med børnehjemmene, skriver historikerne på baggrund af interviews med fire tidligere tilsynsførende inspektører på side 245 i Godhavnsrapporten:

”6.1.9 Sammenfatning

3 af de 4 tidligere tilsynsførende inspektører, dvs. de 3 der havde ført statens tilsyn op til 1970, var enige om, at ingen havde kunnet opfylde kravet om de 2 årlige tilsynsbesøg på ca. 100 børnehjem, de havde været ansvarlige for. Alle fire inspektører nævnte, at der ingen instruks havde været, eller liste over punkter, de skulle gennemgå under et tilsyn, men at de selv havde måttet fylde indhold i jobbet. To nævnte også, at der helt manglede et samarbejde imellem inspektørerne, lige som der heller ingen overføring af erfaringer skete imellem inspektørerne. -

erne. Da forstanderne havde stor magt i perioden, kom tilsynet alt for ofte til at foregå på forstandernes præmisser. Noget, navnlig den in - spektør, der sagde sin stilling op, den dag i dag føler sig frustreret over. Sammenfattende kan det siges, at tilsynet frem til 1970 ifølge de 4 in - spektører, på en række punkter ikke levede op til dets forpligtelser som statens garant for, at tingene foregik efter loven i den danske børne - forsorg. ...”

2. Parternes tilvejebringelse af dokumentation vedrørende sagsøgernes an - bringelser

De børnehjem, som sagen angår, var for størstedelens vedkommende private børnehjem, der ikke var omfattet af arkivloven. Navnlig som følge af de private børnehjems manglende arkiveringspligt, er sagens journal- og arkivmateriale om de otte børnehjem, som sagsøgerne var anbragt på, sporadisk. Parterne er enige om, at de hver især har udfoldet tilbundsgående bestræbelser for at frem -skaffe og fremlægge det materiale, som det er muligt at tilvejebringe.

Sagsøgerne har under sagen fremlagt det journalmateriale vedrørende deres an - bringelser, som de har kunnet komme i besiddelse af.

De statslige myndigheder, Overinspektionen for Børneforsorgen, Direktoratet for Børne- og Ungdomsforsorg og Socialstyrelsen indleverede arkivalier til Rigsarkivet i de perioder, hvor sagsøgerne har oplyst at have været anbragt på børnehjem. Sagsøgte, som i dag er ressortministerium for anbringelser, har fra Rigsarkivet indhentet arkivalier for den periode, hvor sagsøgerne har angivet, at de har været anbragt, og for en periode på to år før og to år efter de oplyste anbringelser. De modtagne arkivalier er fremlagt for sagsøgerne.

3. Anbringelserne af de enkelte sagsøgere

a. Sagsøger 5 – Børnehjem 1

Sagsøger 5 er blevet interviewet af historikerne, som udarbejdede God - havnsundersøgelsen, og hun betegnes i rapportens afsnit om Børnehjem 1 på side Udeladt som deltager ”A: kvinde f. 1939 anbragt 1946-1956” .

Sagsøger 5 har til sagen fremlagt uddrag af Børnehjem 1's stambog for Navn 1, kaldet Navn 2, født Dato 1 1937. Hun har under sin partsforklaring redegjort for, at denne stambog er hendes stam - bog. Af stambogen fremgår, at hun blev anbragt på Børnehjem 1 den 25. april 1948. Den sidste tilførsel i hendes stambog er dateret den 5. september 1968.

b. Sagsøger 1 - Børnehjem 2

Af et kommunalt resuméark udarbejdet den 28. juli 1981 til brug for et visitationsudvalg for døgninstitutioner fremgår, at -

Sagsøger 1, som er født den Dato 2 1964, blev anbragt uden for hjemmet ved fødslen.

Som 1-årig kom hun på Børnehjem 2, hvor hun forblev indtil hun den 5. december 1977 kom på et skolehjem. -

c. Sagsøger 8 - Børnehjem 3

Af stambog for Børnehjem 3 for årene 1953-1962 fremgår blandt andet, at Sagsøger 8, født i 1950, blev indskrevet på børnehjemmet den 28. -

november 1959, og at anbringelseskommunen var Sognekommune. Han fraflyttede Børnehjem 3 den 1. oktober 1964. -

d. Sagsøger 3 - Børnehjem 4

Af Sagsøger 3's akter fremgår, at hun er født den Dato 3 1952. Hun blev anbragt på Børnehjem 4 den 24. november 1954, hvor hun opholdt sig indtil den 11. august 1969.

e. Sagsøger 2 - Børnehjem 5

Sagsøger 2 er født den Dato 4 1949. Af en lægeerklæring udarbejdet, da Sagsøger 2 var 11 år gammel, fremgår blandt

andet, at han havde været anbragt uden for hjemmet indtil han var 2½ år gammel, hvorefter han boede hos moren og stedfaren. Den lægelige undersøgelse blev foretaget i anledning af bekymring for hans psykiske helbred og i anledning af overvejelser om at anbringe ham uden for hjemmet. -

Sagsøger 2 blev anbragt på Børnehjem 5 den 8. februar 1962, og han blev udskrevet fra Børnehjem 5 den 13. oktober 1962.

f. Sagsøger 4 - Børnehjem 8

Af stambog for Sagsøger 4, født den Dato 5 1951, fremgår blandt andet, at hun blev indskrevet på Børnehjem 8 i marts 1967 og blev udskrevet derfra igen den 10. august.

Det fremgår af et udskrivningsbrev dateret den 30. maj 1967 fra Hospital 1, at Sagsøger 4 den 20. maj 1967 var blevet indlagt på psykiatrisk afdeling på røde papirer, idet hun grundet affektudbrud på Børnehjem 8 vurderes at være farlig for sig selv eller andre. Af udskrivningsbrevet fremgår, at Sagsøger 4 under indlæggelsen ikke

frembød nogen symptomer og ikke havde affektudbrud, hvorfor hun efter de ti forløbne dage blev udskrevet til Børnehjem 8.

Den 8. juni 1967 blev Sagsøger 4 på ny indlagt på samme psykiatriske afdeling. Af det senere udskrivningsbrev fremgik, at anledningen var ”vanskeligheder med hende på Børnehjem 8. Hun skulle have haft vanskeligt ved at styre sig selv”. Psykiaterne fandt hende under indlæggelsen psykisk upåfaldende, og hun blev den 10. august 1967 udskrevet til Børnehjem 9.

g. Sagsøger 6 - Børnehjem 7

Sagsøger 6 var fra sin fødsel den Dato 6 1949 anbragt uden for hjemmet. Han blev indskrevet på Børnehjem 7 den 11. september 1957, og den sidste notits i Sagsøger 6's stambog fra Børnehjem 7 er den 4. oktober 1966, hvor det noteres, at han er anbragt i lære.

Børnehjem 7 var sideløbende med Sagsøger 6's anbringelse på hjemmet rammen om en straffesag og en indberetning om seksuelle krænkelser af anbragte børn. Ved Køge rets dom af 29. maj 1959, som senere samme år blev stadfæstet af Østre Landsret, blev en tidligere ansat dømt for under sin ansættelse på Børnehjem 7 at have udsat 11 børn for uterlighed. Forholdene fandt sted i perioden 1957-1959. Det er ubestridt, at Sagsøger 6 ikke var et af de 11 børn, som sagen angik. I sommeren 1964 indberettede to medarbejdere på Børnehjem 7, at forstanderen var for kærlig og nærgående over for børnehjemmets store piger. Indberetningen gav anledning til, at tilsynsmyndigheden besøgte Børnehjem 7 og talte med forstanderen om indberetningen. Tilsynsmyndigheden fandt, at indberetningen ikke kunne lægges til grund, og sagen blev afsluttet uden påtale.

h. Sagsøger 7 - Børnehjem 6

Af akterne vedrørende Sagsøger 7, som er født den Dato 7 1940, fremgår, at han ankom til Børnehjem 6 den 25. april 1953. I sagens materiale indgår Sagsøger 7's stambog, hvor han i højre margin har tilføjet sin egne bemærkninger til Børnehjem 6's anførsler i stambogen. Børnehjem 6 lukkede den 1. april 1954, hvilket er oplyst at være det tidspunkt, hvor Sagsøger 7's anbringelse på iagttagelseshjemmet sluttede.

4. Revselsesretten og udviklingen i befolkningens syn på revselse af børn

Af Godhavnsrapportens side 55-57 fremgår om udviklingen i tilladt hustugt og revselse:

” ...

2.1.10 Hustugt og revselse

Socialministeriet udarbejdede i 1937 et reglement for hustugt, hvoraf det fremgik, at fysisk afstraffelse af børnehjemsbørn kun måtte udøves af forstanderen eller medarbejdere, der havde forstanderens bemyndigelse hertil. Hustugt måtte aldrig udøves af medarbejdere, der ikke deltog i det opdragende arbejde og ikke af nyansatte. Nye medarbejdere skulle have udleveret et eksemplar af hustugtsreglementet. Eksemplarer på hustugt i 1937 kunne være:

- a) Indskrænkning i friheder eller fordele, herunder indskrænkninger i ekstra forplejning eller i arten af den almindelige kost. Alle børn skulle have tilstrækkelig kost, og sulte- og tørstestraf var forbudt. Også indskrænkning i udbetalingen af ugepenge kunne komme på tale. Op til en tredjedel af ugepengene kunne tilbageholdes, men skulle indsættes på elevens opsparingskonto.
- b) Indespærring i form af indsættelse i “betækningsrum” eller stuearrest. Dog skulle barnet have mulighed for bevægelse i frisk luft 1 time dagligt, og mørke rum måtte ikke anvendes. Børn under 10 år måtte ikke idømmes stuearrest. For børn mellem 10 og 15 år skulle det begrænses til 2 døgn og for børn over 15 år begrænses til 4 døgn.
- c) Legemlig revselse, anvendt med varsomhed og under hensyn til barnets helbred. For børn under 10 år kunne anvendes slag på kind med flad hånd (lussinger) eller slag på sædet med flad hånd (endefuld). For børn over 10 år kunne anvendes lussinger, endefuld samt for drenge over 10 år, slag på sædet med et tyndt spanskrør.

Stuearrest i over 12 timer samt legemlige revselses samt begrundelse herfor skulle indføres i den autoriserede hustugtsbog, som skulle kontrolleres af overinspektionen samt indberettes til ministeriet i Overinspektionens årlige beretning.

2.1.11 Forbud mod brug af spanskrør 1. januar 1954

I midten af forrige århundrede kom der fokus på brugen af hustugt og revselse i børnehjemmene. “*Foranlediget af undersøgelser, der viste, at børn og unge tog alvorlig psykisk skade af opholdet i de stimulusfattige og umenne skelige institutioner, nedsatte socialministeren i 1950 et udvalg til at undersøge de opdragelsesmæssige metoder i opdragelseshjemmene,*” også kaldet hustugtudvalget. I en betænkning fra 1952 fastslog hustugtudvalget over for ministeriet, at brug af spanskrør og lussinger burde afskaffes. Socialministeriet efterkom ikke dette ønske. Årsagen var, at Danmarks Lærerforenings repræsentant i udvalget var imod et forbud, af frygt for,

at det ville føre til *“et forbud mod al legemlig revselse i folkeskolen, hvilket ville blive til skade for skolens ro og disciplin.”*

Fra 1952 indskrænkedes revselsesretten på børnehjem til, at forstander og de af ham bemyndigede lærere kun måtte give *“et eller to slag med den flade hånd på kinden, uden at øret berøres.”* I vejledningen hed det, at *“hjemmene bør stræbe hen imod at denne form for revselse – og navnlig afstraffelse med spanskør – så vidt muligt søges undgået,”* og at principperne for god opdragelse blev lagt frem, nemlig en forstående og årsagssøgende pædagogik.

Året efter udsendtes Cirkulære vedr. de Opdragelsesmæssige Metoder i Opdragelseshjem, der trådte i kraft d. 1. januar 1954, hvori brugen af spanskør blev forbudt. Lussinger burde heller ikke anvendes, og forstandere samt medarbejdere skulle arbejde hen imod, at denne linje blev fulgt. Revselse fra medarbejderes side skulle straks indberettes til forstanderen, og alle tilfælde af legemlig revselse skulle kvartalsvis indberettes gennem overinspektøren til ministeriet. Undladelse af indberetning til forstanderen og overinspektøren kunne medføre øjeblikkelig afskedigelse, mens der ikke var nogen sanktionsmuligheder for selve revselsen.

2.1.12 Forbud mod lussinger 1. januar 1968

Med Direktoratets vejledning af 3. november 1967 vedrørende det opdragende arbejde i anerkendte børne- og opdragelseshjem blev det fastslået, at legemlig revselse under enhver form var forbudt fra 1. januar 1968. I tilfælde, hvor medarbejdere overtrådte forbuddet mod legemlig revselse, ville det medføre en skriftlig påtale og ved gentagne eller særligt alvorlige overtrædelser kunne afskedigelse komme på tale. Vejledningen fastslog regler for fysisk magtanvendelse, hvorefter medarbejderne skulle indberette enhver episode skriftligt til forstanderen, der skulle anføre episoden i en autoriseret bog. Fysisk magtanvendelse kunne f.eks. være at bære et barn i seng, at fastholde et barn, der var udadreagerende og aggressivt, eller at forhindre med magt, at et barn skadede sig selv eller andre.

...

En Gallup undersøgelse udført i februar 1949 viste, at 62 % af respondenterne gik ind for klø i hjemmet, og at ca. 50 % af respondenterne gik ind for, at der måtte gives klø i skolen.

I marts 1969 viste en Gallup undersøgelse, at 69 % af respondenterne fandt, at fysisk afstraffelse i hjemmet kunne være på sin plads, og at 53 % af respondenterne mente, at skolen skulle have mulighed for en vis fysisk afstraffelse. -

5. Sagsøgtes afvisning af sagsøgernes krav

Advokaten for sagsøgerne fremsatte ved brev af 30. januar 2023 krav til sagsøgte om betaling af 300.000 kr. i godtgørelse til hver af sagsøgerne for krænkelse af deres rettigheder i henhold til Den Europæiske Menneskerettighedskonvention. Kravene blev afvist af sagsøgte. -

Forklaringer

Der er afgivet forklaring af Sagsøger 5, Sagsøger 4, Sagsøger 2, Sagsøger 7, Sagsøger 3, Sagsøger 8 og Vidne.

Sagsøger 1 har frafaldet at afgive partsforklaring.

Sagsøger 5 har forklaret blandt andet, at hendes fulde navn er Sagsøger 5. Hun er født den Dato 1 1937. Hendes fødenavn var Navn 1. Foreholdt at der i sagens oplysninger vedrørende Børnehjem 1 også omtales en Navn 2, har hun forklaret, at hendes plejeforældre, som hun boede hos før sin anbringelse på Børnehjem 1, hed Navn 2 til efternavn. Den fremlagte stambog fra Børnehjem 1 vedrørende Navn 1, kaldet Navn 2, er således hendes stambog.

Hun ankom til Børnehjem 1 den 25. april 1948. Hun var da 11 år gammel. Dagen efter hendes ankomst sagde børnehjemmets forstanderinde, at hun skulle hedde Navn 3, for der var en anden pige, der hed Sagsøger 5. Forstanderinden hed Person 1. -

Hun blev behandlet forfærdeligt af forstanderinden. Forstanderinden var efter hende helt fra begyndelsen, og det udviklede sig hurtigt til, at hun fik øretæver af forstanderinden. De første øretæver kom, da hun sagde, at en anden pige havde jogget hende over tæerne. Forstanderinden slog hende så hårdt, at hun røg over i et hjørne, og forstanderinden sagde: ”det hedder trådte over tæerne”. Hun husker ikke, om forstanderinden slog med flad hånd eller med knyttet hånd, men slaget var så hårdt, at hendes hoved hævede. Der blev ringet efter lægen, fordi de troede, at hun havde fået fåresyge, men hævelsen skyldtes, at hun havde fået øretæver af forstanderinden. Forstanderinden afstraffede primært ved at slå, og det skete over for hende mindst to gange om ugen. Forstanderinden kunne finde på at løfte hende i øret med den ene hånd og slå hende på den anden side af hovedet med den anden hånd. Forstanderinden slog også med nogle bøjler, der hang uden for klasselokalet og med en badebørste i baderummet. Det skete ofte, at forstanderinden i forbindelse med øretæver bankede -

hendes hoved ind i væggen. Hun har i baderummet også oplevet, at forstanderinden fik to af de andre børn til at holde hende under en iskold bruser, da hun var kommet til at bruge af det varme vand. Det skete flere gange, fordi hun flere gange kom til at skrue på hanen med det varme vand ved et uheld. Hun var kun et barn og kunne tage fejl af hanerne. Da hun begyndte at bide negle, blev hun afstraffet ved, at forstanderinden slog hende over hænderne med en pegepind. Der blev slået på begge hendes hænder, så de blev følelsesløse, og hendes motorik i hænderne er fortsat påvirket af de slag over fingrene, som forstanderinden gav hende.

Efterhånden lærte hun at gøre sig hård. Når forstanderinden igen havde slået hende, stillede hun sig foran et spejl på badeværelset og sagde til sig selv ”du klarede det også denne gang” .

Efter noget tid på Børnehjem 1 blev hun sengevæder. Forstanderinden fandt så på, at hun skulle spise to rundtenommer rugbrød godt belagt med salt og ikke måtte få noget at drikke, før hun skulle sove.

På et tidspunkt begyndte de at få fisk til måltiderne på Børnehjem 1. Hun havde aldrig tidligere fået fisk og kunne ikke lide det. Forstanderinden tvangsfodrede hende så med fisken, når hun ikke ville spise det. Dette fik hende til at ryge ud og kaste op. Tallerken blev herefter stillet ned i kælderen og serveret for hende igen ved næste måltid. Dette kunne stå på tre dage i træk. Når maden på tallerkenen begyndte at mugne, blev den smidt ud. I det hele taget fik børnene ikke god mad. De fik havregryn til morgenmad, mens forstanderinden selv spiste bedre og fik te til morgenmaden. Den te, som var i overskud fra forstanderindens morgenmad, blev samlet sammen i køkkenet, og så blev den genopvarmet til børnene om søndagen.

Forstanderindens afstraffelser af hende aftog ikke af sig selv over tid. Men da hun var 14-15 år, gjorde hun oprør. Efter en afstraffelse slog hun ud efter forstanderinden. Herefter stoppede forstanderinden med at afstraffe hende med slag. I stedet begyndte forstanderinden at låse hende inde. På et tidspunkt var hun låst inde i en kold entré i ca. 8 dage. Hun blev også låst inde i et rum under kældertrappen. Afstraffelserne med indespærring skete ca. en gang om ugen.

Børnehjem 1 var som et fængsel. Børnene kom ikke ud af skolens område, og de gik i aflagt tøj. Hun og en anden pige forsøgte på et tidspunkt at stikke af. Men de blev fanget, bundet til en radiator og senere smidt i seng. Forstanderinden afstraffede dem også med øretæver. På dette tidspunkt var hun knap 15 år gammel.

Børnene skulle arbejde på Børnehjem 1. De arbejdede fra morgen til aften. Opgaverne afhang af børnenes alder. Da hun først ankom, skulle hun bære tørv. Se

nere skulle hun feje gårdspladsen, og senere igen skulle hun bone gulve. Børnene arbejdede også i haven, og de stod for opvasken. Det var forstanderinden, der underviste dem, når de havde skolegang. De var alle alderstrin sammen i klassen.

Hendes medfødte hoftedysplasi blev ikke behandlet, mens hun var på Børnehjem 1. Forstanderinden affærdigede hendes klager over smerter med, at det var vokseværk. Hun har livet igennem haft smerter i hoften.

Forstanderinden behandlede ikke alle børnene ens. Forstanderinden udså sig én bestemt – desværre ofte hende - som forstanderinden behandlede dårligere end andre, så de andre kunne se, hvor galt det kunne gå.

Hun blev konfirmeret, da hun var 16½ år gammel. Hun blev udskrevet fra Børnehjem 1, da hun var ca. 17 år gammel.

Hun blev mod slutningen af sit ophold sendt op at arbejde på præstegården. Det var betalt arbejde, men hun så aldrig selv noget til pengene. Hun mødte kl. 8 og var hjemme til middag. Da hun skulle udskrives fra Børnehjem 1 var det meningen, at hun skulle på Skole 1 den 3. maj 1955 for at blive sygeplejerske. Men det ville hun ikke være. Hun ville være barneplejerske. Hun kom i stedet i huset hos en gårdejer fra november 1954.

Under hele hendes ophold på Børnehjem 1, var forstanderinden den samme. Der var i perioder yderligere ansatte, og de var søde ved børnene. Men disse ansatte kunne ikke holde forstanderindens militæriske stil ud, så de forsvandt hurtigt igen. Forstanderinden stoppede på Børnehjem 1 i 1962 eller 1963. Hun tror, at forstanderinden blev fyret, men det hed sig vist officielt, at hun var stoppet på grund af sygdom.

Sagsøger 4 har forklaret blandt andet, at hendes fulde navn er Sagsøger 4. Hun er født den Dato 5 1951. Hendes fødenavn var Navn 4, og hun har været gift Navn 5.

Hun ankom til Børnehjem 8 i marts 1967. Hun husker tydeligt sin ankomst. Hun opholdt sig i nogle timer sammen de andre piger, og umiddelbart så stedet ud som et sted, hvor man godt ville kunne holde ud at være. Men om aftenen skulle de op i ”hyggerummet”. Forstanderen, som hun altid omtaler som Person 2, bad hende nu om at gå ud i baderummet og tage alt sit tøj af og vaske sig efter den lange rejse til Børnehjem 8. Mens hun var ude i baderummet, kom Person 2 ud og tog sæbe på hænderne og vaskede hende over hele kroppen. Hun skreg. Han bad hende holde kæft og sagde: ”du er jo vant til det”. Herefter klaskede han hende op på en håndvask og voldtog hende. Dette

var hendes første dag, og det fortsatte sådan. Hun blev voldtaget 2-3 gange om ugen, mens hun var på Børnehjem 8.

Det passer ikke, når forstanderens kone har sagt, at forstanderen ikke kunne gå over loftet og klare en pige mere, efter at han havde været sammen med konen.

Forstanderen kunne sagtens klare 3-4 piger på en aften efter også at have været sammen med sin kone.

De sov to sammen på værelserne. Forstanderen kom ind på værelset, sendte den anden pige ud, og så var man alene med ham. Han var fysisk overlegen. Han kunne også finde på at komme ind, når de var faldet i søvn. Så bar han den ene pige ud og voldtog den anden.

Hendes værelseskammerat var Person 3. Person 3 kom forstanderen ikke til at voldtage, for Person 3 stak ham bare en. Person 3 kom fra Vesterbro og var vant til det. Selv kom hun fra det pæne By 2 og vidste ikke, hvad hun skulle gøre.

Der var kun forstanderen og hans kone på Børnehjem 8. Konen var en so. Når de beklagede sig over, at han havde været der igen, sagde konen bare, at det var løgn. Der var en tilsynsførende, Person 4, som var overlæge på Hospital 2. Pigerne klagede til Person 4 over det, som forstanderen gjorde, men han sagde, at det skulle de bare tie stille med.

Derhjemme var hun blevet misbrugt af sin mors mand. Hun havde fortalt en lærer derhjemme, at hendes mors mand kom ind på hendes værelse, når hendes mor ikke var hjemme. Efter at hun havde fortalt sin lærer om dette, blev hun hentet af nogle mænd i jakkesæt og anbragt på Institution. Hun var på Institution i en uge. Herefter kom hun til Børnehjem 10. Her kom man kun, hvis man var gravid. En kvinde ved navn Person 5 hentede hende efter kort tid og kørte hende til Børnehjem 8.

Hun var gravid, da hun ankom til Børnehjem 8. Hun var ikke selv klar over, at hun var gravid. Det kan lyde underligt, men hun vidste som 15-årig ikke, hvordan man blev gravid. Den Dato 8 1967 fødte hun et drengebarn, som hun aldrig har set siden. Efter fødslen kom hun tilbage til Børnehjem 8. Hun har nok været ret umulig, da hun kom tilbage. Hun skejede helt ud. Få uger efter blev hun anbragt på en lukket psykiatrisk afdeling på Hospital 1. De andre patienter var meget dårlige. Lægen på Hospital 1 mente ikke, at der var noget galt med hende, så hun blev sendt tilbage til Børnehjem 8 efter 8 dage.

Hun husker, at hun den Dato 8 1967 mærkede nogle spændinger i kroppen. Hun blev hentet af den tilsynsførende, overlægen Person 4, og kørt til noget, der lignede en boligblok. Der var et rum med en gynækologisk briks. Han sagde, at hun skulle lægge sig op, holde kæft og presse. Det blev hun ved med,

indtil barnet var født. Hun hørte barnegråd. Der kom nogle mennesker i fine lange frakker med skindbesætning. Disse mennesker fik en bylt, og så var der ikke mere barnegråd. Hun ved ikke, hvor hendes dreng er blevet af. Hun har søgt højt og lavt, også med hjælp fra Rigsarkivet, men hun kender end ikke navnet på det sted, hvor fødslen fandt sted, og det er ikke lykkedes hende at finde sin dreng. Det var overlægen Person 4, der sørgede for, at hendes dreng blev taget fra hende efter fødslen.

Hun fyldte 16 år en måned efter, at hun havde født.

Når de sad i skolestuen, kom forstanderen hen og gramsede. Han var deres lærer, og de lærte ikke noget, for de var alle optagede af at være bange for, at det var deres tur til at blive gramset på. Den dag, hun fyldte 16 år, gramsede forstanderen hende ned ad ryggen, mens hun var i skolestuen. Han stak hende med et eller andet i nakken. Muligvis var det en nål. Hun slog ud efter ham og løb ud af skolestuen. Hun ville stikke af fra Børnehjem 8. Forstanderens kone løb efter hende og ved et uheld stak konen sin hånd igennem en rude i en dør og skar sig. Der var et stort postyr, og hun blev på ny indlagt på den lukkede afdeling på Hospital 1. Hun var på Hospital 1 et stykke tid og blev herefter overflyttet til et andet hjem, hvor pigerne var ret underfrankerede. Lægen på Hospital 1 mente ikke, at hun hørte til på det hjem, men hun blev alligevel sendt afsted.

Hun har født to børn efter, at hun den Dato 8 1967 fødte sin dreng, der blev taget fra hende. Den følelse, hun havde, da hun fik sine to andre børn var ikke den samme som den Dato 8 1967. Det var ikke ordnede forhold, hun fødte under den Dato 8 1967.

Hun husker ikke, at pigerne på Børnehjem 8 blev sat til at arbejde. Som hun husker det, dalrede de bare rundt. Der var ikke rigtig regler på Børnehjem 8. De gjorde, som det passede dem. Men måske var straffen, at forstanderen kom og voldtog dem. Der var ikke anden afstraffelse. Der var ikke mad nok til alle, når de skulle spise. Man skulle skynde sig at tage den mad, man ville have, op på sin tallerken. Hvis man kom som en af de sidste, var der bare ikke mere mad.

Sagsøger 2 har forklaret blandt andet, at hans fulde navn er Sagsøger 2. Han er født den Dato 4 1949.

Han kom på Børnehjem 5 i vinteren 1962. Han husker ikke, om det var i januar eller februar, men der var sne, da han ankom til Børnehjem 5.

Han var 12 år gammel. Han var på Børnehjem 5 i ca. 10 måneder indtil november 1962.

Han husker den dag, han ankom til Børnehjem 5. Han blev hentet og bragt ind ad porten. Han blev modtaget af forstanderen Person 6 og fik et par på hovedet. Han blev klædt af, kom i brusebad, fik noget andet tøj på og fik at vide, at han skulle være på Børnehjem 5 resten af sit liv. Til stede var forstander Person 6 og en anden medarbejder.

Han husker, at forstander Person 6 var ondskabsfuld og manipulerende. Han er senere selv blev uddannet socialpædagog, og i den forbindelse har han analyseret de ting, der foregik på Børnehjem 5. Hans konklusion er, at forstanderen var manipulerende. Forstander Person 6 stod for ret hård afstraffelse af børnene. I mange tilfælde foregik det sådan, at forstander Person 6 så til, mens andre medarbejdere udførte afstraffelsen.

På hans anden dag på Børnehjem 5 stod han og kastede snebolde op på en væg. En pædagog så det og tog ham med op til forstander Person 6. Forstanderen tog ham med ned til væggen igen. Forstanderen gav ham en på siden af hovedet med flad hånd, og forstanderen sagde så "her på Børnehjem 5 er det sådan, at når man har fået én på siden af hovedet, skal man også have en på den anden side af hovedet, så man ikke bliver skæv". Det fik han så. Forstander Person 6 slog så hårdt, at han havde ringetone for ørene i flere dage.

Børnene blev straffet for ingenting. Når de skulle i bad, udså pædagogerne sig bestemte børn, som de med tommelfingeren gned på håndleddet hen over pulsåren for at se, om børnene havde vasket alt skidt af. Børnene fandt således hurtigt ud af, at de skulle vaske sig grundigt. Alligevel gned pædagogerne så hårdt, at huden blev slidt af. Derefter blev barnet slået hårdt på indersiden af overarmen. De skulle i bad en gang om ugen, og han var altid en af dem, som pædagogerne udså sig til at blive gnedet over pulsåren.

Børnene på Børnehjem 5 kunne ikke indbyrdes stole på hinanden. Hvis nogen kunne sladre om andre, håbede de på at kunne få lidt goodwill hos forstanderen og pædagogerne. Han var måske nok en mægunge, inden han kom på Børnehjem 5, så han havde allerede lært, at han kun kunne stole på sig selv. Han havde ikke noget forhold til nogen af børnene på Børnehjem 5.

Hvis børnene kom op at slås, kunne de risikere at blive taget ind i gymnastiksalen af de voksne. De fik så livremme af lærerne og skulle slå på hinanden, indtil en af dem måtte give op. Imens stod de voksne ansatte rundt om og heppede. De voksne syntes, at det var rigtig sjovt. De blev ikke taget ind i gymnastiksalen hver gang, de havde været i slåskamp. Men det skete tre-fire gange, at han blev slæbt ned i gymnastiksalen. Børnene skulle slå hinanden på benene og kroppen med livremmene. Man skulle holde spændet i hånden og måtte ikke slå det an det barn i hovedet.

Børnehjem 5 var en arbejdslejr. Om sommeren var de på et tidspunkt i marken, hvor de skulle grave og plante. Da han blev træt, satte han sig. Der kom en pædagog og gav ham et knyttnæveslag i ryggen, der var så hårdt, at han troede, at han var blevet lam i benene.

Han husker, at der var en dyrelæge, som forstander Person 6 stillede nogle drenge til rådighed for. Drengene skulle med dyrlægen ud at kastrere grise og slagte høns om natten. Han ved ikke, hvorfor grisene skulle kastreres og høns slagtes om natten. Det foregik indenfor i stalde. Han ved ikke, hvorfor en dyrelæge stod for det. Det var pædagogerne, der udtog dem om eftermiddagen. Om aftenen kom dyrlægen så og hentede dem i en lille bus og kørte dem ud til forskellige landmænd. De blev kørt hjem om natten. Han husker ikke, hvad dyrlægen hed. Han regner med, at dyrlægen var fra By 3. Dyrlægen var småpervers og rørte ved drengene. Når de havde været ude med dyrlægen, var de trætte og beskidte, når de kom hjem om natten. Alligevel skulle de tidligt op næste morgen for at deltage i arbejdet på Børnehjem 5. De gik ikke i skole.

Der var også en mand, som de kaldte Person 7, der lige som drengene boede på 2. sal. På et tidspunkt begyndte Person 7 at komme ind på værelset og løfte hans dyne. Han rejste sig og råbte ”hvis du nogensinde rører mig, bider jeg fandme pikken af dig”. De var fem-seks børn på værelset. Person 7 kom igen nogle nætter senere og valgte en anden dreng.

En anden nat kom Person 7 og vækkede ham og sagde, at Person 7 havde fået til opgave, at han skulle ud i marken. De gik ud i marken. Der var en fordybning. Person 7 sagde, at han skulle lægge sig, fordi han skulle føle, hvordan det var at blive begravet. Han lå der længe, mens Person 7 stod og grinte. Person 7 sagde ”så kan du lære det”. Måske var det Person 7's afstraffelse for, at han ikke ville med ind på Person 7's værelse om natten. Person 7 sagde, at hvis han nogensinde sladrede, ville han aflægge rapport til Person 6. Dette ønskede han ikke, for så ville han bare få et par på hovedet. Han anså det ikke som muligt, at Person 6 eller andre voksne ville hjælpe ham – heller ikke hvis han fortalte om seksuelle overgreb. På Børnehjem 5 lærte man, at man lige så godt kunne holde sin kæft. Det hjalp ikke noget at klage.

Det var både forstanderen Person 6 og pædagogerne, der slog. Reglen var altid, at hvis man havde fået én på siden af hovedet, skulle man også have en på den anden side. Det var lussinger. Han har ikke oplevet at få endefulde.

Under sit ophold blev han ca. hver 14. dage tvangsfodret med Maizena-vælling. Han kunne simpelthen ikke spise det, men det skulle han, så to pædagoger tvangsfodrede ham, selv om han kastede op undervejs. Det foregik sådan, at den ene holdt ham fast på stolen, mens den anden bukkede hans hoved tilbage

og tvangsfodrede ham. På et tidspunkt blev han tvangsfodret med vællingen gennem en trag.

Da han havde fødselsdag Dato 4 1962, havde hans familie lavet en lille pakke med slik til ham. Pædagogerne tog ham ind i et lille lokale, åbnede pakken og sagde: "fordi du er sådan en lille møgunge, har din familie sendt slik til os". Så spiste pædagogerne hans fødselsdagsslik.

Han oplevede, at pædagogerne spillede børnene ud mod hinanden. Det er svært for ham at tale om, selv 64 år efter. Han har mareridt om det. Han og nogle andre store drenge blev sat til at pakke tomme papkasser ind i fint gavepapir. Herefter blev de ført ind i et rum. Der var fem-seks små drenge. Person 6 sad i et hjørne. De skulle nu sætte sig rundt om de små drenge og fortælle dem, at gaverne var fra deres forældre og bedsteforældre. De små blev glade. Når de små derefter pakkede gaverne op og så de tomme kasser, skulle de store børn grine af dem og fortælle dem, hvor lidt deres forældre og bedsteforældre nu brød sig om dem. De skulle fortælle de små børn, at det var derfor, deres forældre og bedsteforældre havde sendt tomme gaver. Tredje gang, han skulle være med til det, nægtede han, for allerede som 12-årig vidste han, at det var forkert. Så fik han et lag tæsk. Han var således med til det tre-fire gange, og det var så modbydeligt. De dengang små børn burde efter hans opfattelse have en undskyldning. Han ved ikke, hvorfor Person 6 gjorde det. Måske var det for at finde ud af, hvor ondskabsfulde, Person 6 kunne få ham og de andre store børn til at være, eller fordi han ville have de små børn til at græde.

Hver 14. dag skulle børnene gå strækmarch igennem By 3 i træsko. Det skete til stor morskab for borgerne i By 3. Med strækmarch mener han, at de skulle gå i takt og trampe, mens de gik. Når de nærmede sig By 3's byzone skulle de i geled på to rækker. Formålet med turen var, at de skulle i kirke. De var i kirken i ca. 10 minutter, og så gik de tilbage igen.

De ansatte på Børnehjem 5 var forstanderen Person 6, den pædofile mand kaldet Person 7, og 5-6 mandlige pædagoger, som han ikke husker navnene på.

Under hans 10 måneder lange ophold på Børnehjem 5 hverken så eller hørte han om, at der var tilsyn på Børnehjem 5.

Sagsøger 7 har forklaret blandt andet, at hans fulde navn er Sagsøger 7. Han er født den Dato 7 1940.

Den 25. april 1953 kom han på Børnehjem 6. Han blev sendt på børnehjem, fordi han havde pjækket fra skole tre måneder i træk. Han pjækkede, fordi han kedede sig i skolen, og han trivedes heller ikke på Skole 2, som han kortvarigt blev forsøgt placeret på. Han var på Børnehjem 6, indtil

det blev nedlagt, og han blev overflyttet til et børnehjem ved By 4. Lige efter sin konfirmation blev han i august 1955 karl på en gård. Han var fortsat under børneværn. I december 1955 ophørte han med at være under børneværnet.

Om sin første dag på Børnehjem 6 husker han, at der kom en fra børneværnet og hentede ham en tidlig morgen for at bringe ham til Børnehjem 6. Han ankom til børnehjemmet kort før midnat og blev anbragt på en sovesal med mere end

30 andre børn. Da han vågnede om morgenen, lå han og gemte sig under dynen. Han hørte de andre børn råbe "han er københavner" og "han er brilleabe". Der kom en lærer og hev dynen af ham og spurgte, hvad han hed. Han svarede "Sagsøger 7". Da der allerede var to andre børn, der hed Sagsøger 7, sagde læreren, at han i stedet måtte kaldes ved sit mellemnavn, Navn 6.

Forholdene på Børnehjem 6 var næsten værre end dem, som Sagsøger 2 har fortalt om på Børnehjem 5. Medarbejderne på Børnehjem 6 kom efter lukningen af Børnehjem 6 til et andet børnehjem og derefter til Børnehjem 5. Det drejede sig blandt andet om Person 7, som senere på Børnehjem 5 blev kaldt "Navn 7", og forstanderen, Person 6.

Hans afstraffelse på Børnehjem 6 udsprang af, at en lille dreng på et tidspunkt spurgte ham, hvordan en luder så ud. Han svarede, at de vel så ud som andre mennesker. Dette fik den lille dreng til at sladre til en pædagog, som de kaldte "Navn 8", om at han havde sagt noget grimt om Person 3, som var den lokale bagermesters datter, og som arbejdede på hjemmet. En uges tid efter blev han kaldt ud af forstanderen, og han fik så mange røvfulde, som han aldrig har fået før. Han fik et slag på den ene side af hovedet og gik i dørken. Så fik han et slag på den anden side af hovedet og gik i dørken. Det blev ved. Han blev slået med flad hånd. Som barn havde han haft dobbeltsidig mellemørebetændelse, og hans hørelse blev ødelagt af de tæsk, han fik den dag. Forstander Person 6 var helt ude af den. Person 6 var meget religiøs. Dette var den eneste afstraffelse, han selv oplevede ud over nogle små-tjatterier.

Han overværede andre afstraffelser. På et tidspunkt var en syvårig dreng og hans lillebror gået ud på isen for at komme hjem til deres far og mor. Han så dem fra skolestuen og var bekymret over, at de gik i den forkerte retning på isen og måske kunne gå igennem isen. Pludselig var alle lærerne og forstanderen afsted for at få fat på børnene. Ikke så meget af omsorg for børnene, men for at redde deres rygte. Det ville ikke være godt for stedets ry, hvis børn stak af. De voksne fik fat på de to børn, og børnene blev taget over i gymnastiksalen, hvor forstander Person 6 bankede løs på dem. Bagefter talte han med den store af drengene, som fortalte, at lillebroren havde fået besked på at banke løs på ham. Børnehjem 6 var et forfærdeligt sted at være.

De lærte heller ikke noget. De blev vækket tidligt om morgenen. De store og stærke skulle så på markarbejde indtil ved 11-12-tiden, og de små skulle lave andet arbejde. Derefter var der frokost, en halv times pause og så skulle de i skole, hvor de var dødtrætte og ikke lærte noget. Dette foregik mandag til lørdag. Om søndagen skulle de i kirke. Han har aldrig fået ordentlig skoleuddannelse. I realiteten er han gået ud af 3. klasse. -

Der var overhovedet ingen kontrol med Børnehjem 6. Den lokale præst, købmanden og andre, der tjente penge på at levere varer til børnehjemmet, sad i bestyrelsen. Så der var ingen kontrol med noget som helst. -

Det var hans forståelse, at det kun var forstanderen Person 6, der måtte slå på Børnehjem 6. Ud over Person 6 husker han navnene på medarbejderne Person 7, Person 8 og læreren Person 9, der var en god lærer uddannet på Skole 3. -

Der var ikke en god relation mellem børnene. Der var mange slåskampe. Selvom han kom fra en stor søskendeflok på otte, så han var vant til at tage sociale hensyn og tog sig af og trøstede de små, når de var kedede af det, fordi de var blevet taget væk fra deres forældre. -

Sagsøger 6 har forklaret blandt andet, at hans fulde navn er Sagsøger 6. Han er født den Dato 6 1949.

Han ankom i 1956 eller 1957 til Børnehjem 7. Han var blevet givet væk af sin mor ved fødslen, kom på vuggehus i By 1 indtil han var 7 år, og kom derefter til Børnehjem 7. Han var på Børnehjem 7 i 10 år.

Den første dag på Børnehjem 7 fik han lov til at gå, hvor han ville. Herefter blev det hverdag. Nogle dage var gode, men de fleste var ikke. Hvis lærerne eller andre voksne syntes, at man havde gjort noget forkert, skulle man stå uden for sin rum, hvor man fik et par på hovedet. Dette fulgte ham i hele den tid, han var på Børnehjem 7. Det forkerte, man kunne have gjort, var at slå noget i stykker eller blive beskyldt for det, selv om man ikke havde gjort det. -

På et tidspunkt blev han beskyldt for at have slået en rude i stykker. Det havde han ikke gjort. Men han blev taget ud på badeværelset og fik så mange tæsk med knytnæve, at han røg ned i betongulvet og brækkede næsen og mistede en tand, så han nu har skæv næse og en stift tand. Det var Person 10, der gjorde det. Person 10 var en af de ansatte, og han var glad for at slå børnene. -

Det var ikke sædvanligt at blive slået med knytnæve. De fleste afstraffelser fandt sted med flad hånd. En gang om ugen skulle man i bad. De skulle stå og

hoppe sig tørre. Han tror, at dette var for, at de ansatte kunne se deres kønsdele hoppe. Det var forskellige ansatte, der udsatte dem for dette.

Der var andre seksuelle overgreb. På et tidspunkt skulle han hjælpe med at tappe en ko. Koen sparkede ham, så han turde ikke. Forvalteren kom nu og sparkede ham ned i pisserenden. Der lå han i to timer, mens forvalteren fodrede dyrene. Bagefter skulle han gå i bad med forvalteren, og der voldtog forvalteren ham. Det foregik sådan, at forvalteren efter badet slukkede for bruseren, og sagde til ham, at han skulle sætte hånden op ad væggen, for nu skulle forvalteren lige gøre noget ved ham. Så blev han voldtaget. Han ved ikke, hvad forvalteren hed. Han havde ikke andre oplevelser med forvalteren. -

En anden medarbejder, Person 11, bankede ham flere gange om året med sin kno eller en gummihammer i issen, så han fik en varig bule på issen. Den er senere blevet opereret væk, så der i dag ses en lille fordybning i hans isse.

Adspurg om eventuelle andre seksuelle overgreb har han forklaret, at de store børn var glade for at komme i kontakt med de små børn. Person 12 var den værste. Person 12 tvang ham til at onanere på sig i en lille skov tæt ved børnehjemmet. Hvis han ikke ville gøre det, ville Person 12 give ham tæsk. Person 12 var lige kommet ud fra Børnehjem 7 og var kommet i lære på en gård, men Person 12 kom på Børnehjem 7 i weekenden. Person 12 var 17-18 år, og han var selv 12-13 år. -

Han turde ikke fortælle nogen om fodermesteren eller Person 12. Han ved ikke, om andre børn blev udsat for seksuelle overgreb. De talte jo ikke om det.

Han har også oplevet at være låst inde i et kosteskab i mange timer, fordi de voksne syntes, at han havde gjort noget forkert. De voksne glemte ham, så han fik ikke aftensmad. Han fik klaustrofobi og blev mørkerød. Dette følger ham stadig.

Han fik så mange tæsk på hovedet under sit ophold på Børnehjem 7, at han fortsat har tinnitus og flimrer for øjnene.

Forstanderen Person 13 gav ham på et tidspunkt smæk i enden, mens han lå uden benklæder på forstanderens knæ. Det skyldtes, at gymnastiklæreren Person 14 mente, at han under volleyball havde sparket til bolden med sin fod. Person 14 gav ham én på hovedet og tog ham op til forstanderen, hvor han så blev lagt over knæet uden bukser på.

Han gik til præst og blev konfirmeret, mens han var på Børnehjem 7. Hans far deltog i konfirmationen. Han ville ikke besøge sin far. Han var under et besøg hos sin far blevet voldtaget af ham. Dette sagde han til forstanderen på Børnehjem 7, og så blev besøgene stoppet.

Under sit ophold på Børnehjem 7 oplevede han ikke, at der kom nogen tilsynsfør -
ende på besøg. Han har hentet papirer på Københavns Rådhus om Børnehjem 7, og
der står intet om, hvordan børnene blev behandlet. Dette irriterer ham.

Den eneste af de ansatte på Børnehjem 7, der var flink, var fodermesteren. Han
spillede nogle gange kort med børnene. Han oplevede, at fodermesteren sagde
til forvalteren, at forvalteren skulle være ordentlig over for børnene. Foder -
mesteren hængte forvalteren op på en krog på væggen, indtil forvalterens tøj på
ryggen sprak.

Han er den dag i dag fortsat nødt til at sove med lyset tændt om natten. Læ -
rerne på Børnehjem 7 kom ind og tog børn ud om natten for at voldtage det barn,
der var blevet taget. Det skete ikke, at han blev taget, men han var meget angst.

Sagsøger 3 har forklaret blandt andet, at hendes fulde navn er
Sagsøger 3. Hun er født den Dato 3 1952.

Hun var lige fyldt to år, da hun sammen med sin ældre søster og ældre bror kom på
Børnehjem 4 ved By 5. Hendes lillebror kom i første omgang på spædbarnshjem.
Han blev senere flyttet til Børnehjem 4.

Hun husker fra sin første dag, at de efter ankomsten til Børnehjem 4 stod på et bord
og vinkede til deres far. Hun var vred.

Hun boede i mange år på Børnehjem 4. Hun fik lov til at tage 8. og 9. klasse. Hun
blev smidt ud fra Børnehjem 4, da hun ville tage 10. klasse. Hun var fyldt 17 år, da
Børnehjem 4 i 1969 ikke ville have hende boende mere.

Hun startede sin skolegang på Børnehjem 4. Læreren Person 15 tog sig af 1.-3.
klassetrin, og lærer Person 16 underviste 4.-7. klasse. Der blev efter noget tid byg -
get en stor folkeskole i By 5, hvor hun startede i 5. eller 6. klasse.

På en almindelig dag på Børnehjem 4, blev de vækket om morgenen og havde så
rengøringstjans. Der var ingen ansatte rengøringsfolk, så børnene skulle gøre
rent. I løbet af dagen havde de også køkkentjans. Der var også andre arbejdsop -
gaver for børnene på Børnehjem 4. Drengene arbejdede i gartneriet, og pigerne
skulle pille ærter, jordbær mv., mens de var under opsyn og fløjtede, så de ikke
kunne spise af høsten.

Hun tror, at de var 70-80 børn på Børnehjem 4. Der var to drengeafdelinger og en
pigeafdeling. Drengene og piger mødtes, når de legede udenfor. Der var kun kvinder
ansat på pigeafdelingen og kun mænd ansat på drengeafdelingerne.

Hun husker Person 17, der var afdelingsleder på pigeafdelingen. Person 17 kunne egentlig godt lide børn, men hun kunne også svinge lussinger. Hun kunne også den ansatte Person 18, der virkelig kunne svinge lussinger. Person 18 kunne sagtens finde på at slå helt umotiveret. Hun kunne også finde på at låse børn inde i kosteskabe, hvor de græd af skræk. Person 18 kunne også finde på at give endefuld i bar numse, mens hun havde dem over knæet. Det kunne gøre ondt i lang tid efter. Dette skete foran de andre børn. Hendes søster var underkuet og bøjede sig, når hun blev slået. Det gjorde hun ikke selv. Når hun havde fået endefuld af Person 18, spurgte hun Person 18 ”er du glad nu?” , så fik hun en lussing og spurgte så ”er du endnu gladere nu?” . Hun svarede meget igen. Hun satte sig med ord til modværge, når hun eller hendes søster blev slået, og hun var ligeglad med, om hun blev låst inde. Hun græd ikke, men satte sig blot ned og ventede på at blive lukket ud igen. Derfor blev hun ikke så tit låst inde af Person 18, men det gjorde hendes søster.

De skulle sy numre i alt deres tøj. Selv havde hun nr. Udeladt. Hendes søster var bange for ikke at gøre det ordentligt, når de skulle sy mærker i deres tøj. Fordi Person 18 kunne mærke, hvor kuert hendes søster var, var Person 18 meget efter hendes søster.

De voksne på Børnehjem 3 talte meget nedladende til børnene. Så det var ikke kun volden, men også den krænkende måde, der blev talt til dem på, der påvirkede børnene. De blev talt til, som om de var lort. Man bliver ikke god til at træffe gode valg for sig selv i voksenlivet, når man har haft sådan en barndom. Hun har selv brugt meget tid hos psykologer.

Afdelingslederen Person 17 tog hende nogle gange med på tur hjem til sine familie. Hun troede, at det var fordi Person 17 kunne lide hende. Men da hun spurgte Person 17, hvorfor hun blev taget med på familiebesøgene, sagde Person 17, at det var fordi, de andre voksne på Børnehjem 3 ikke kun styre hende. Hun var meget udadreagerende.

Forstanderen Person 19 havde hun kun direkte kontakt med de to gange, hvor hun skulle sige til ham, at hun gerne ville fortsætte i skole.

Hun var tilfreds nok med den mad de fik på Børnehjem 3. Men hvis der var noget, hun ikke kunne lide og derfor efterlod, blev det serveret igen til næste måltid. De fik ikke noget mad, hvis de ikke havde deres sutsko med i spisesalen. Udenfor gik de kun i træsko. De skulle have sutsko på indendørs.

Adspurgt om eventuel kontakt med tilsyn på Børnehjem 3, har hun forklaret, at hun én gang oplevede, at der var børnehjemsdag. Forstanderen sagde i spisesalen, at i dag kom deres værger og skulle vises rundt. Men hun kendte slet ikke

den kvinde, der kom, så hun ville ikke vise hende rundt, og så blev hun smidt i seng.

De sov 7-8 børn pr. sovesal. Hun oplevede, at nogle af de andre børn tissede i sengen. Så blev de slået og skulle selv skylle deres sengetøj op.

Hver anden måned blev hun og hendes storebror sendt hjem på besøg hos hendes far. Han kunne ikke have alle fire børn på en gang. Deres far boede i et kolonihavehus og var alkoholiker. Deres mor var rejst. Hendes søster ville ikke hjem til far, fordi han begik seksuelle overgreb mod søsteren. Hendes far forsøgte også en gang at tage hendes hånd ned i sine bukser, men hun sagde, at det kunne han godt stoppe med.

Hendes brødre fortalte, at der på drengeafdelingen var en afdelingsleder, der slog med livrem. Hendes lillebror blev også slået på hovedet, så han havde smerter i et halvt år. Alle hendes tre søskende døde, inden de fyldte 50 år. Deres barndom havde gjort dem ude af stand til at træffe gode valg for sig selv. De havde ingen selvtillid og traf dårlige valg i livet.

Sagsøger 8 har forklaret blandt andet, at hans fulde navn er Sagsøger 8. Han er født den Dato 9 1950.

Han kom i december 1959 til Børnehjem 3. Hans mor sagde, at han skulle på ferie. Der kom en mand i en stor bil. Manden kørte ham til Børnehjem 3. Han var på Børnehjem 3 indtil november 1964, hvor han var 14 år, og hvor han blev flyttet til Børnehjem 11 i Sønderjylland.

Da han ankom til Børnehjem 3 i december 1959 sad der en skaldet mand bag et skrivebord. Det var forstanderen Person 20, som de kaldte plejefar. Nogle andre medarbejdere fulgte ham rundt på Børnehjem 3 og fortalte, hvad der var hans pligter, og hvad hans nummer var. Han var nummer Udeladt og det blev han kaldt på Børnehjem 3. Kun familie kaldte ham ved hans navn.

Til at begynde med syntes han, at forstanderen Person 20 var en flink mand. Men senere afstraffede forstander Person 20 ham. Med forstanderen var der direkte afretning på stedet. Han har stadig et ar ved øjenbrynet og et mærke i panden, som stammer fra, at forsvareren slyngede et nøglebundt ind i hans ansigt. Han ved ikke, hvorfor forstanderen gjorde dette. Forstanderen underviste i dansk, og han slog dem jævnlige ved slå med en knytnæve mellem skulderbladene. Det var ikke rart. Det gjorde ondt. I den knyttede næve havde forstanderen altid enten et nøglebundt eller en lighter. Han ved ikke hvorfor. Der skulle ikke så meget til for at få forstanderen til at afrette. Forstanderen gjorde det ved alle børnene.

Han husker også den ansatte Person 21. Børnenes øgenavn for Person 21 var Navn 9. Hvis Person 21 var i nærheden, sørgede de for at være søde. Han husker en episode, hvor der skulle køres halm ind. Han stod på høløftet med siden til Person 21, der stod nede og forkede halm op til ham, som han skulle forke videre til en tredje person. Han kunne ikke følge med, så på et tidspunkt havde der hobet sig en stak op, som faldt ned i hovedet på Person 21, der tændte helt af. Person 21 kastede sin fork efter ham. Det ene ben af forken gik igennem benet under hans knæskal og ud på den anden side. Han kom blot indenfor og fik jod på. Han kom ikke til læge. Han har stadig et ar.

Et andet eksempel på Person 21's afstraffelser af ham var, da han og ca. fem andre børn skulle stå i en rundkreds rundt om en stak træ, hvori der gemte sig en rotte, som de skulle slå ihjel, når den kom ud. Han havde fået en spade, men nåede ikke at slå rotten ihjel, da den løb ud af stakken lige foran ham. Rotten stak af, og Person 21 tændte af på ham. Han løb, men Person 21 indhentede ham, og han faldt. Mens han lå ned i fosterstilling, overfaldt Person 21 ham med spark og slag. Han kunne ikke se, om der blev slået med knytnæve eller flad hånd, men han kunne mærke Person 21's træsko ramme ham.

Han oplevede også en anden gang at blive sparket af Person 21. Han og et andet barn havde hængt græs til tørre. Nogle dage senere satte de sig på høet og hyggede sig. Person 21 kom, trak dem ned og gav dem stort set samme tur, som Person 21 havde gjort dengang med rotten.

Både forstanderen og Person 21 slog nogle gange børnene med flad hånd i nakken.

På Børnehjem 3 var de selvforsynende med dyr og grøntsager. Når de var færdige med timer i skolen, skulle de ud at arbejde, indtil de skulle spise aftensmad. Om lørdagen havde de fri fra skole, men så arbejdede de indtil kl. 12. Arbejdet kunne f.eks. være at sprede møg, samle halm, plukke æbler eller grave f.eks. gulerødder op. De skulle også hente roer til dyrene og fodre dyrene.

Det værste, han vidste, var at skrælle kartofler. Om vinteren skulle dette arbejde udføres i en kostald, hvor der ikke var varme. Det var virkelig koldt at sidde med hænderne i koldt vand. Kartoffelskrælning blev brugt som en straf, for det kolde vand gjorde meget ondt i fingrene. Andre gange blev de straffet ved at blive sendt i seng uden mad. Dette oplevede han flere gange, men det værste for ham var kartoffelskrælningen.

De spiste i en spisesal. Børnene fik én slags mad, de voksne noget andet. Børnene skulle to gange om dagen drikke et glas kærnemælk. Han hadede det. Men hvis han ikke drak det, blev det bare stående og skulle drikkes senere sammen med det næste glas kærnemælk. Så han lærte bare at få det overstået.

Der var nogle af de større drenge, som dengang han var ankommet og stadig var lille, forsøgte at forgrube sig seksuelt på ham. En stor dreng kom over til hans seng. Han råbte og skreg og drengen trak sig væk. På et senere tidspunkt vågnede han ved, at den ældre dreng var under hans dyne. Han fik skubbet ham ud af sengen, og denne ældre dreng forsøgte sig ikke med ham igen. De var 10 på sovesalen, og han kunne nogle gange høre, at de ældre drenge ”hyggede sig” sammen.

Foreholdt foto i Godhavnsrapporten, side Udeladt, har han forklaret, at det er ham, der ses som barn nr. Udeladt i rækken i midten. Læreren, der ses på fotoet, var ikke så slem.

Han oplevede ikke i sin tid på børnehjemmet, at nogen kom og spurgte til, hvordan de havde det på børnehjemmet. Person 22, sognerådsformand i Sognekommune, var navnet på den mand, der i december 1959 kørte ham til Børnehjem 3. Det viste sig, at Person 22 var hans værge, men han hørte kun no - get til Person 22, da han på et senere tidspunkt ville skifte læreplads. Ef -ter anbringelsen på Børnehjem 3 i december 1959 så han først sin mor igen, da han skulle konfirmeres. I de mellemliggende år ville hun ikke vide af ham.

Han har haft det svært i tiden efter Børnehjem 3, og han tror, at det skyldes for - holdene på Børnehjem 3. Han har haft korte ansættelser, han har drukket for mange øl, og i mange år kunne han kun holde på jobs, hvor man måtte drikke øl i forbindelse med arbejdet. Sådan var det, indtil han blev 45-50 år. Så be - gyndte der at komme ro på. Først da han fik at vide, at der var børnebørn på vej, stoppede han helt med at drikke og ryge. Hans børnebørn skulle ikke op - leve ham som et vrag.

Vidne har forklaret blandt andet, at han i sommeren 1970 blev ansat som tilsynsførende inspektør hos Direktoratet for Børne- og Ung - domsforsorgen under direktør Person 23. For at få denne stilling skulle man være uddannet lærer og psykolog. De var tre inspektører, der skulle dele 350 institutioner, heraf 150 børnehjem. Der var en fjerde inspektør, som var Person 23's højre hånd, og denne inspektør varetog også daginstitutioner.

På sin første arbejdsdag fik han udleveret en bekendtgørelse, hvor der blot stod, at han skulle sørge for at tilse, at børnene på institutionerne trivedes fysisk og psykisk. Person 23 var en elskelig sød mand, men han var ikke af mange ord. Han overlod det til inspektørerne at udføre deres arbejde. Det var til syvende og sidst Person 23, der bestemte, hvem der skulle være forstander på de enkelte institutioner, men nogle gange spurgte Person 23 f.eks. vidnet til råds.

Han gik selv i gang med sin oplæring ved at bo på et skolehjem i 14 dage. Skolehjem var noget af det mest sølle inden for institutioner. Det vidste han, fordi hans bror havde boet på et skolehjem, og han ville nu selv opleve det indefra. Han var også flere gange med sine kollegaer rundt på tilsynsbesøg. Disse besøg foregik sådan, at de hilste på forstanderen, drak en kop kaffe, og fortsatte med en rundtur i institutionens lokaler. Hvis der undervejs kom et barn forbi, spurgte de barnet ”hvordan går det?” og barnet svarede typisk blot ”det går godt” . Så spiste de en frokost med forstanderen og tog hjem.

Efter at have prøvet sådanne tilsynsbesøg, lavede han sin egen tilsynsmodel. Der var ikke nogen erfarne, der lærte ham op i dette.

Baseret på sin egen tilsynsmodel gennemførte han herefter tilsyn sådan, at han hilste på forstanderen og fortalte, hvordan han ville gennemføre tilsynet. Han fortalte, at han ville gå over i skolen, så spise sammen med børnene og derefter tale med børnene enten alle sammen eller i grupper. De voksne på institutionen måtte i udgangspunktet gerne være til stede, men hvis blot et af børnene rystede på hovedet, skulle de voksne gå ud. Det skete altid, at mindst et barn ikke ville have de voksne til stede. Undervejs lod han børnene fortælle, og han spurgte dem også til, hvad der skete, hvis de havde gjort noget, de ikke måtte.

Svarene kunne være, at de blev slået, blev låst inde, fik husarrest eller blev udsat for kollektive afstraffelser, f.eks. hvis der var en, der var stukket af. Der var i systemet prestige i, at der var ro på institutionen, så forstanderne fortalte mindst muligt om børn, der stak af. Der var et stort mørketal. Når han havde talt med børnene, samlede han de voksne og talte med dem om, hvad børnene havde sagt. Hvis en voksen havde forløbet sig over for et barn, skulle det føres i hustugtsbogen. Men det skete aldrig. Derimod erkendte de voksne i 99 % af tilfældene, hvad børnene havde fortalt, når han talte med de voksne om det bagefter.

Det var naturligt for ham, at tilsyn med børns psykiske og fysiske velvære måtte indebære, at han spurgte børnene, hvordan de havde det. Men dette var kontroversielt. Nogle i børneforsorgen syntes, at han burde fyres, andre at han gjorde det rigtig godt.

Da han selv senere blev forstander, var det sædvanligt, at der kom 30 episoder i hustugtsbogen om måneden. Men i de år, hvor han var tilsynsførende inspektør, blev reglerne for hustugtsbøger ikke fulgt. Regler blev på flere områder ikke fulgt, og ingen tjekkede, at reglerne ikke blev fulgt. Han er sikker på, at hvis Person 23 havde slået i bordet og forlangt reglerne overholdt, så var det sket. Men Person 23 var en meget tilbageholdende og forsigtig mand. Det ærgrer ham, at man i Børneforsorgen ikke håndhævede reglerne. Blandt de regler, der ikke blev fulgt var, at hver institution årligt skulle have to tilsynsbesøg. Dette kunne de som tilsynsførende inspektører ikke nå, for på nogle institutioner var der

særlige problemer, som måske krævede 20 besøg, og så var der andre institutioner, der slet ikke fik tilsynsbesøg. -

Der var aldrig fælles møder mellem ham og hans kollegaer, hvor de drøftede, hvordan tilsyn mv. skulle gribes an. Han fik ingen opbakning fra sine kollegaer, da han kom i stormvejr, fordi Forstanderforeningen bad hans chef om at fyre ham.

Han førte tilsyn med Børnehjem 5. Da han på et tidspunkt omkring 1973 havde været på tilsyn på Børnehjem 5, blev han ringet op af formanden for Kristelig Forening for Børneforsorgen, som sagde, at forstanderparret var i oprør. Han inviterede så formanden for Kristelig Forening for Børneforsorgen til at tage med til Børnehjem 5 dagen efter, og da formanden havde talt alene med børnene i en time, kom han ud og var helt hvid i ansigtet. Formanden sagde til vidnet: ”det er værre, end du sagde”. Da forstanderen Person 6 kom tilbage til Børnehjem 5 efter en reprimande hos Person 23, blev Person 6 hædret af den lokale presse i By 3. I det omgivende samfund var der meget ringe indsigt i vilkårene for børnene, og man anså børnene frem for de voksne for at være problemet.

Anledningen til, at forstander Person 6 kom til møde med Person 23 var, at han havde slået børn, herunder med nøgler, og optrådt sadistisk over for dem. Han ved ikke, om det var hans indberetninger, der var anledningen til, at Person 6 i 1972 eller 1973 kom til møde med Person 23. Han husker ikke, om hans indberetninger om Børnehjem 5 blev udarbejdet skriftligt. Han havde ikke pligt til at lave skriftlige indberetninger. Han husker ikke konkret, hvad han indberettede om Børnehjem 5. Han meldte ind til juridisk afdeling i Direktoratet om ting, han havde -
kon

stateret på sine tilsyn. Hvorvidt det var juridisk afdeling, der foranledigede Person 23 til at indkalde Person 6, ved han ikke. Børnehjem 5-sagen var på forsiden af vist nok B.T., og han tror, at det var derfor, Person 23 indkaldte Person 6.

Der var ikke nogen regler om, at der skulle afleveres skriftlige indberetninger efter tilsynsbesøg. Det beroede på forstanderen at udfylde hustugtsbøgerne med det, som vidnet under sine tilsyn havde bedt forstanderen om at føre til hustugtsbogen, og så indsende hustugtsbogen. Han gav efter tilsynsbesøg be -
sked til juristerne i Direktoratet om, at der ville komme noget fra den og den in -
stitution. Nogle gange gjorde han det nok skriftligt. Han husker ikke, om han -
fik kopi af det, som den juridiske afdeling modtog i form af udfyldte hustugts -
bøger. Han kendte ikke til juristernes arbejdsgang. Han talte løbende med juri -
sterne, så juristerne vidste godt, hvad der foregik. Der var ikke regler om, at han -
skulle aflevere noget skriftligt til juristerne. Det var ikke fast kutyme, at der blev lavet noget skriftligt, men han har nok givet juristerne en skrivelse om, at der var en hustugtsbog på vej. Dog er han usikker på det. Det er 50 år siden, og han er usikker på, hvad han gjorde.

Adspurgt vedrørende Børnehjem 7 har han forklaret, at på skole -
hjem var en viceforstander ansvarlig for skoledelen. På børnehjemmene gik bør -
nene i den lokale folkeskole. På stort set alle skolehjemmene havde man i perio -
der svært ved at styre børnene på en normal voksen-barn vis. Mange af medar -
bejderne var magtesløse, og hvis forstanderens holdning var, at det vigtigste var, at
der var ro, og at børnene ikke stak af, så gav det anledning til problemer.
Børnehjem 7 adskilte sig ikke fra andre skolehjem, men han husker, at der blev ud -
delt øretæver, uden at det fremgik af hustugtsbogen. Reglerne blev således ikke
fulgt. Forstanderen på Børnehjem 7 hed Person 13. Han førte tilsyn med Børnehjem
7. Der var episoder, og der blev uddelt advarsler, men det var det juridiske kontor i
Direktoratet, der tog sig af dette baseret på de meldinger, han havde fået fra
børnene, og efterfølgende tilførsler til hustugtsbogen om, at børnene var blevet slået
eller låst inde.

Børnehjem 3 husker han ikke. Navnet forstander Person 20 siger ham ikke noget.
Han har således ikke haft noget med Børnehjem 3 at gøre.

Børnehjem 4 kender han. Han var med til at udnævne forstande -
ren Person 24 i starten af 1970'erne.

Han ved, at det pinte hans forgænger, da hans forgænger fandt ud af, at for -
standere under tilsynsbesøg havde løjet ham lige op i ansigtet om, hvordan det -
gik. Direktoratet havde selv udnævnt forstanderne, og derfor havde hans for -
gænger ikke tænkt, at forstanderne bagefter ville lyve for ham. Foreholdt ud -
drag af Godhavnsrapporten side 242-243, afsnit 6.1.6 "Tilsynsførende 1966-1970",
har han forklaret, at det er denne tilsynsførende, han har omtalt som sin
forgænger. Der var tale om tilsynsførende Person 25. Denne in -
spektor blev mødt af stor modstand og stoppede samme år, som vidnet star -
tede. Ti år senere mødte vidnet Person 25 på gaden, og de optog og holdt i mange år
kontakt med hinanden.

Parternes synspunkter

Sagsøgerne har i deres påstandsdokument anført:

"...

ANBRINGENDER

Det gøres overordnet gældende, at Social-, Ældre-og Boligministeriet ("Social -
ministeriet") ved det daværende Overinspektionen og senere Direktorat for
Børne- og Ungdomsforsorgen ("Direktoratet") har krænket sagsøgernes ret til be -
skyttelse mod umenneskelig og nedværdigende behandling efter Den Europæi -
ske Menneskerettighedskonventions (EMRK) artikel 3, idet Direktoratet på trods
af deres tilsynsforpligtelse og på trods af deres kendskab til forholdene på bør -
nehjemmene ikke iværksatte foranstaltninger, der kunne forhindre massivt om -
sorgssvigt, vanrøgt samt fysiske, psykiske og seksuelle overgreb.

Sagsøgerne blev under deres anbringelse på de omhandlede børnehjem løbende udsat for fysisk og psykisk vold fra forstandere, forstanderinder, ansatte og andre børn uden der blev grebet ind på børnehjemmene. Flere af sagsøgerne blev herudover af samme kreds og under samme forhold udsat for seksuelle overgreb. -

Det gøres gældende, at denne behandling udgjorde en umenneskelig og nedværdigende behandling i strid med EMRK artikel 3. -

Det gøres gældende, at Direktoratet havde eller burde have haft kendskab til forholdene på børnehjemmene, idet Direktoratet var forpligtet til at føre tilsyn med forholdene. Som ansvarlig myndighed på området tilsidesatte ministeriet derved sin forpligtelse til at iværksætte effektive foranstaltninger med henblik på at forhindre massivt omsorgssvigt, vanrøgt, fysisk og psykisk vold, samt seksuelle overgreb. -

Socialministeriet tilsidesatte sin forpligtelse til at iværksætte effektive foranstaltninger med henblik på at forhindre massivt omsorgssvigt, vanrøgt og fysiske, psykiske og seksuelle overgreb, idet ministeriet ikke førte tilstrækkeligt tilsyn og sad adskillige klager overhørig. -

Undladelsen af at iværksætte effektive foranstaltninger og føre et effektivt tilsyn med forholdene på børnehjemmene og de forhold, sagsøgerne levede under, udgjorde dels en tilsidesættelse af ministeriets forpligtelser efter dansk ret, dels en selvstændig krænkelse af sagsøgernes ret til beskyttelse mod umenneskelig og nedværdigende behandling efter EMRK, idet Direktoratet var eller burde have været bekendt med risikoen for krænkelse og derfor i henhold til Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols (EMD) praksis var underlagt en positiv forpligtelse til at iværksætte effektive foranstaltninger, der kunne forhindre, at sagsøgerne blev udsat for overgreb, jf. nedenfor om EMRK artikel 3 og EMD's praksis. -

Forpligtelsen til at forhindre overgreb på børn efter EMRK

Det følger af EMRK artikel 3, at ingen må underkastes tortur og ej heller umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf. Artikel 3 udgør et absolut forbud, der gælder uanset hvor tungtvejende de hensyn er, som kunne tale for brug af tortur, umenneskelig og nedværdigende behandling, jf. som eksempel *Gäfgen mod Tyskland* (22978/05), som forklaret i Elo Rytters *Individets Grundlæggende Rettigheder*, 4. udgave (2021, Djøf Forlag, side 129-132). -

For at falde inden for anvendelsesområdet af EMRK artikel 3 skal en krænkende handling overstige et vist minimum af intensitet, jf. for eksempel *Labita mod Italien* (26772/95), præmis 119. Vurderingen af, om statens handlinger over for en borger falder ind under artikel 3, tager udgangspunkt i sagens samlede omstændigheder, herunder varigheden, de fysiske og psykiske følger, samt borgerens køn, alder og mentale tilstand. -

For eksempel vil anvendelsen af isolation som straf uden tilstrækkelig medicinsk eller sikkerhedsmæssig begrundelse kunne stride imod artikel 3, jf. *Her czegefalcy mod Østrig* (10533/83), præmis 82. En handling kan også være i strid med EMRK artikel 3, hvis den ydmyger eller udsætter en borger for nedværdigende

behandling, viser manglende respekt for borgeren, mindsker borgerens menne-
 skelige værdighed, eller fremkalder følelser af frygt, angst eller mindreværd, der
 er i stand til at bryde en persons moralske og fysiske modstand, jf. *Bouyid mod
 Belgien* (233380/09), præmis 87, og *Julin mod Estland* (16563/08), præmis 119. I
 førstnævnte dom var det forhold, at en mindreårig i statens varetægt blev tildelt en
 lussing af en politibetjent tilstrækkeligt til at udgøre en krænkelse af EMRK artikel
 3.

Det følger af EMD's praksis, at forbuddet mod umenneskelig og nedværdigende
 behandling indebærer en positiv forpligtelse til at forhindre, at personer, der er
 under statens jurisdiktion, bliver udsat for handlinger, der er forbudt efter artikel
 3, herunder fra privatpersoner, jf. for eksempel *E and others v. UK* (33218/96), *Z
 and others v. UK* (29392/95), *O'Keeffe mod Irland* (35810/09) og *M og M mod
 Kroatien* (10161/13).

Således for eksempel fra *O'Keeffe mod Irland* (35810/09), præmis 144:

(...) The obligation on High Contracting Parties under Article 1 of the Con-
 vention to secure to everyone within their jurisdiction the rights and free-
 doms defined in the Convention, taken in conjunction with Article 3, re-
 quires States to take measures designed to ensure that individuals within
 their jurisdiction are not subjected to torture or inhuman or degrading treat-
 ment, including such ill-treatment administered by private individuals.

Umenneskelig og nedværdigende behandling omfatter både fysisk og psykisk
 vold samt omsorgssvigt og vanrøgt af børn, jf. for eksempel *A v. UK*
 (100/1997/884/1096), præmis 20-21, *Tyrer v. UK* (5856/72), præmis 28-35 og *Z and
 others v. UK* (29392/95), præmis 11-40.

Det gøres på den baggrund gældende, at de overgreb, sagsøgerne blev udsat for
 på børnehjemmene, udgjorde nedværdigende og umenneskelig behandling i
 strid med artikel 3.

EMD har i sin praksis understreget, at den positive forpligtelse efter artikel 3 ikke
 skal fortolkes sådan, at den pålægger myndighederne en uforholdsmæssig stor
 byrde, men at den som minimum indebærer, at der sikres en effektiv beskyttelse
 mod overgreb af børn og andre sårbare grupper.

Det fremgår for eksempel af *O'Keeffe mod Irland* (35810/09), præmis 144:

This positive obligation to protect is to be interpreted in such a way as not
 to impose an excessive burden on the authorities, bearing in mind, in par-
 ticular, the unpredictability of human conduct and operational choices which
 must be made in terms of priorities and resources. Accordingly, not
every risk of ill-treatment could entail for the authorities a Convention re-
quirement to take measures to prevent that risk from materialising. How-
ever, the required measures should, at least, provide effective protection in
particular of children and other vulnerable persons and should include rea-
sonable steps to prevent ill-treatment of which the authorities had or ought
to have had knowledge.

(Egen understregning)

Børn nyder således også en særlig beskyttelse i medfør af artikel 3, og den positive forpligtelse indebærer, at myndigheder skal undersøge alle indberetninger og mistanker om vold mod børn, jf. for eksempel *M og M mod Kroatien* (10161/13), præmis 146. -

Det fremgår af samme dom og præmis, at EMRK artikel 3 også skal fortolkes i lyset af Børnekonventionens artikel 19, hvoraf det blandt andet fremgår, at staterne skal træffe forholdsregler til beskyttelse af børn mod alle former for fysisk eller psykisk vold, skade eller misbrug, vanrøgt eller forsømmelig behandling, mishandling eller udnyttelse. -

Der stilles efter EMD's praksis særligt strenge krav til myndigheders tilsynspligt over for børn, da de kan tøve med at fortælle om overgreb eller med at beskrive overgrebene, jf. *C.A.S og C.S. mod Rumænien* (26692/05), præmis 78 og 81.

Den positive forpligtelse til særligt at beskytte børn mod overgreb, gælder heruover især for skoler og øvrige offentlige institutioner. -

Således *O'Keeffe mod Irland* (35810/09), præmis 145:

The Court's case-law makes it clear that the positive obligation of protection assumes particular importance in the context of the provision of an important public service such as primary education, school authorities being obliged to protect the health and well-being of pupils and, in particular, of young children who are especially vulnerable and are under the exclusive control of those authorities (...) In sum, having regard to the fundamental nature of the rights guaranteed by Article 3 and the particularly vulnerable nature of children, it is an inherent obligation of government to ensure their protection from ill-treatment, especially in a primary-education context, through the adoption, as necessary, of special measures and safeguards. -
(Egen understregning)

Det gøres gældende, at dette i særlig grad gør sig gældende for børn, der er i statens varetægt, og hvor den fulde omsorgsforpligtelse for barnet påhviler staten. -

Det er ikke en betingelse, for at konstatere en krænkelse af et barns rettigheder efter artikel 3, at myndighederne har en positiv viden om krænkelse af barnet. Det er tilstrækkeligt, at myndigheden var eller burde have været bekendt med *risikoen* for, at barnet blev udsat for krænkelse, jf. *E m.fl. mod Storbritannien* (33128/96), præmis 96, og fra dansk retspraksis for eksempel U 2021.2254.

Det gøres i denne forbindelse gældende at Direktoratet havde, hvis ikke decideret viden, så en burde-viden om, at børnene på børnehjemmene i denne stævning blev udsat for krænkelse, og i det mindste en burde-viden om, at der var en risiko for sådanne krænkelse. I det omfang det ikke er dokumenteret ved God havnsrapporten, vil dette blive underbygget ved sagsøgernes forklaringer. -

Hvis retten måtte komme frem til, at direktoratet ikke havde viden eller burde viden om risikoen for krænkelse af børnene på børnehjemmene, skal der efter

EMD's praksis foretages en vurdering af, om statens lovgivning og særligt mekanismen for opsporing og rapportering heraf, gav en effektiv beskyttelse af krænkelse af de anbragte børn, jf. *O'Keeffe mod Irland* (35810/09), præmis 152. -

Det gøres i den forbindelse gældende, at den dagældende tilsynspraksis, herunder manglende indgriben over for krænkelse på børnehjemmene, ikke gav en effektiv beskyttelse mod krænkelse af sagsøgerne på børnehjemmene, sådan som det også er forklaret at de tilsynsførendes beretninger til Godhavnsrapporten. -

Alene det forhold, at krænkelse havde et så massivt omfang, og at krænkelse stod på i så mange år, viser også, at Direktoratets tilsyn og procedurer var helt utilstrækkelige til at sikre en effektiv beskyttelse mod overgreb på børnehjemmene, jf. *O'Keeffe mod Irland* (35810/09), præmis 166: -

Any system of detection and reporting which allowed such extensive and serious ill-conduct to continue for so long must be considered to be ineffective (...) -

Hertil kommer, som beskrevet i Godhavnsrapporten, at tre ud af fire tidligere tilsynsførende inspektører, der medvirkede i Godhavnsundersøgelsen, var enige om, at ingen inspektører kunne opfylde det dagældende krav om 2 årlige tilsynsbesøg på de ca. 100 børnehjem, som hver inspektør var ansvarlig for, jf. rapportens side 243-245. -

EMD har i den forbindelse statueret en særlig bevisbyrde for staten i de tilfælde, hvor sagens oplysninger enten fuldstændigt eller i større udstrækning må forudsættes at være bekendt af myndighederne. I disse tilfælde opstilles en bevisformodning til fordel for borgerens udlægning af faktum, hvis der er usikkerhed derom. -

Bevisbyrden overgår i den situation til staten, der for at afkræfte formodningen må tilvejebringe beviser, der sår tvivl ved borgerens beskrivelse af begivenhederne, jf. for eksempel *Salman mod Tyrkiet* (21986/93), præmis 100, og *GM. m.fl. mod Moldova* (44394/15, præmis 137).

Det gøres gældende, fordi sagsøgerne på tidspunktet for krænkelse var blevet placeret på de respektive børnehjem under statens tilsyn, at den danske stat er nærmest at bevise omstændighederne ved sagsøgernes anbringelse, herunder fremlægge beviser, der rejser tvivl om den udlægning af fakta, som sagsøgerne har givet. Lignende principper gælder efter almindelig dansk bevisret.

Der stilles efter EMD's praksis ikke krav om, at sagsøgerne kan bevise, at overgrebene ikke ville have fundet sted, hvis staten ikke havde undladt at iværksætte rimelige foranstaltninger. Det afgørende for statens ansvar er alene, at staten ikke iværksatte foranstaltninger, som kunne have haft betydning for, om overgrebene fandt sted eller have mindsket skaden herved eller omfanget heraf, jf. *E m.fl. mod UK* (33218/96), præmis 99, og *O'Keeffe mod Irland* (35810/09), præmis 149. -

Det gøres endvidere gældende, at krænkelse også var i strid med den dagældende danske lovgivning, og at Direktoratet efter den dagældende lovgivning -

havde pligt til at føre tilsyn med de anbragte børns forhold og gribe ind over for de forhold, børnene levede under, samt de krænkelse, som sagsøgerne under deres ophold blev udsat for.

Vedrørende forældelse af sagsøgernes krav

Krænkelserne forud for sagsøgerne fyldte 18 år kan ikke forældes

De krænkelse, som sagsøgerne har været udsatte for, er i henhold til ovenstående omfattet af EMRK artikel 3, og de stammer fra før sagsøgerne fyldte 18 år.

Det følger heraf, at de krænkelse, som sagsøgerne har været udsat for, ikke kan forælde, jf. forældelseslovens § 3, stk. 5.

De fysiske afstraffelse, sagsøgerne har været udsat for, overstiger klart, hvad der var tilladt som legemlig afstraffelse i medfør af revselsretten i perioden fra 1946 til 1975.

For en gennemgang af reglerne om legemlig revselse kan der i det hele henvises til Godhavnsrapporten side 55 og frem. Som det fremgår heraf, var reglerne for legemlig afstraffelse på børnehjem fra år 1937 reguleret af Socialministeriets reglement af 7. oktober 1937 for anvendelse af hustugt i anerkendte opdragelseshjem ("Hustugtrelementet"). Det fremgik af dette regelsæt, at som legemlig revselse kunne følgende anvendes:

1. Et eller to slag med den flade hånd på kinden, uden at øret berøres, eller
2. for børn under 10 år indtil 5 slag på sædet med den flade hånd, eller
3. for drenge mellem 10 og 15 år indtil 3 og for drenge mellem 15 og 18 år indtil 6 slag på sædet med et tyndt spanskrør, der ikke må være over 4 cm i omkreds og ikke over 1 m langt.

Videre fremgik det af reglementet, at ved legemlig revselse, som under 2) og 3) omtalt, skulle legemet være dækket af mindst ét klædningsstykke (benklæder), samt at revselse på sædet overfor piger kun måtte ildeles af en kvinde, og kun tildeles piger under 10 år. Det var derudover forbudt at anvende revselse med spanskrør overfor piger og overfor drenge over 18 år. Revselse som straffemiddel skulle anvendes med varsomhed og besindighed og måtte ikke anvendes, når revselsen kunne medføre skade for vedkommende barns helbred, ligesom den ikke måtte anvendes, når revselsen på grund af nogen sygelig tilstand kunne virke særlig pinlig.

Ved revideringen af Hustugtrelementet i 1952 blev revselsretten på børnehjemmet indskrænket således, at afstraffelse med spanskrør generelt blev forbudt. Det blev derudover slået fast som en almindelig regel, at legemlig revselse i form af slag mod kinden med flad hånd ikke burde anvendes i opdragelseshjemmene længere, og det blev pålagt ledere og medarbejdere at arbejde henhenset mod at følge denne linje.

I 1967 blev det i vejledning af 3. november 1967 vedrørende det opdragende arbejde i anerkendte børnehjem og ungdomshjem udarbejdet af Ministeriet for Familiens Anliggender endeligt fastslået, at legemlig revselse af enhver form var forbudt med virkning fra 1. januar 1968.

Sagsøgerne blev som anført under deres ophold på børnehjemmene jævnligt udsat for vilkårlig vold og ydmygelser fra børnehjemmenes ansatte. De fik bank og tæsk med knytnæveslag eller forskellige redskaber, og lussinger så hårde, at de blev væltet omkuld og fik ørerskader. Flere af sagsøgerne blev udsat for seksuelle overgreb. -

Behandlingen af sagsøgerne på børnehjemmene har haft stor skade på deres efterfølgende liv, og flere af dem lider fortsat under følgerne. -

Det gøres på den baggrund gældende, at den fysiske og psykiske vold og de overgreb, sagsøgerne har været udsat for, klart overstiger, hvad der var tilladt i medfør af reglerne om revselse. -

I dommen U.1958.1240 blev en far frifundet for at have tildelt sit barn flere kraftige slag med flad hånd i det blottede sæde og derefter slynget hende hen på en polstret divan. -

Da sagsøgte har inddraget ovenstående dom i sin argumentation for, at den i nærværende sag omtalte vold m.m. ikke skulle være omfattet af EMRK artikel 3, skal det bemærkes, at dommen vedrører vold i et privathjem og ikke et børnehjem. Forældres ret til at revse blev først afskaffet i 1997 og blev generelt reguleret mere lempeligt end revselsesretten for andre end familien. Dommen har derfor ikke væsentlig betydning for sagen.

Hvis retten måtte finde, at dommen illustrerer, hvilken grad af vold, der var accepteret på samme tid, skal det gøres gældende, at dommene U1983.419V, U.1970.398V og FM.1987.12/2 højere eller lige så høj grad bør inddrages, da disse resulterede i domfældelse og derfor tegner en negativ afgrænsning af, hvilken grad af revselse, der var tilladt. -

I U.1983.419V dømte Vestre Landsret en fader for at have tildelt sin datter flere slag på begge balder og på venstre lår med blodudtrædninger og blodunderløbne områder til følge. Landsretten bemærkede, at den udøvede vold havde haft karakter af en egentlig afstraffelse, og at datteren måtte anses som sagesløs. -

I U.1970.398V dømte Vestre Landsret en far og en stedmor for at have tildelt en 9-årig dreng slag over skulderen og ryggen med en ledning samt ved senere samme dag at have tildelt barnet 4-6 slag med en 65 cm lang og 1,5 cm tyk rund træstok.

I FM 1987.12/2 dømte retten en far for at have tildelt sin 11-årige søn og 13-årige datter nogle slag over ryggen med en hunderem, ligesom han havde tildelt datteren nogle lussinger på begge sider af ansigtet. -

Den vold, som sagsøgerne blev udsat for, overskred således utvivlsomt grænserne for revselsesretten, herunder i lyset af, at de blev udsat for væsentlig grovere tilfælde af vold end de ovenfor nævnte, hvilket vil blive belyst nærmere under partsforklaringerne i sagen.

Det ville stride imod kernen af hensynene bag indførslen af forældelseslovens § 3, stk. 5, at fortolke den således, at den ikke omfattede sagsøgernes krav som følge

af de overgreb, de blev udsat for, mens de var børn. Det fremgår af de almindelige bemærkninger til forslaget (Folketingstidende, tillæg A, samling 2017-18, L 31, Forslag til lov om ændring af straffeloven, lov om forældelse af fordringer, lov om erstatningsansvar og lov om erstatning fra staten til ofre for forbrydelser, som fremsat, almindelige bemærkninger, pkt. 2.2.2.) blandt andet, at bestemmelsen netop tager sigte på sager, hvor børn, der har været udsat for overgreb i løbet af deres barndom, men som først som voksne har været i stand til at forstå, at der var tale om overgreb, som myndighederne bør holdes ansvarlige for. Det fremgår videre:

Med lovforslaget lægges der op til at ophæve forældelsesfristerne for krav på erstatning og godtgørelse, som udspringer af en forvaltningsmyndigheds tilsidesættelse af lovbestemte forpligtelser over for børn, der har været udsat for overgreb.

Det at have forældelsesregler er helt grundlæggende i en retsstat. Som anført ovenfor under pkt. 2.2.1.1. er hovedformålet med forældelsesreglerne at tilskynde til, at sager indledes på et tidspunkt, hvor det er muligt at løfte bevisbyrden. Muligheden for at føre bevis forringes med tiden både for den, som mener at have et krav, og for den, der bestrider kravet.

Det er således et meget vidtgående skridt, når det foreslås at ophæve forældelsesfristerne for børn og unges erstatnings- og godtgørelseskrav mod forvaltningsmyndigheder, som har tilsidesat lovbestemte forpligtelser i forbindelse med, at barnet eller den unge har været udsat for overgreb.

Det er imidlertid Justitsministeriets opfattelse, at der i sager, hvor en forvaltningsmyndighed har svigtet et barn, der har været udsat for overgreb, er særlige hensyn, som gør sig gældende, og som kan begrunde en ændring af forældelsesloven. Dette skyldes bl.a., at en eventuel erstatningssag mod myndighederne ikke opstår, før overgrebene kommer for en dag, hvilket ofte først vil ske, når barnet er blevet voksent, da barnet typisk først på dette tidspunkt vil være i stand til at reflektere over overgrebene og over myndighedernes ansvar i forbindelse hermed. Barnet vil ofte først som voksen være klar over mulighederne for at få erstatning fra myndighederne og have de nødvendige ressourcer til at kunne føre en erstatningssag.

(Egen understregning)

Det gøres på den baggrund gældende, at sagsøgernes krav ikke er forældet, jf. forældelseslovens § 3, stk. 5.

Anvendelse af de nationale forældelsesregler vil være i strid med EMRK

Den vurdering, som retten skal foretage i sagen, er i første række, hvorvidt der er sket en krænkelse omfattet af EMRK artikel 3. Det gøres derfor gældende, at selv hvis retten måtte nå frem til, at sagsøgerne ikke har været udsat for overgreb omfattet af forældelseslovens § 3, stk. 5, skal retten foretage en konkret vurdering af, om det vil være proportionalt at anse kravet for forældet efter 1908-loven eller Danske Lov 5-14-4, i det omfang sagsøgerne kan anses for at have været udsat for en krænkelse omfattet af EMRK artikel 3.

Det gøres gældende, at der er tale om krænkelse omfattet af EMRK artikel 3, og at forældelsesfristerne efter 1908-loven eller Danske Lov 5-14-4 som følge heraf ikke kan bringes i anvendelse i denne konkrete sag, da det vil være i strid med EMRK artikel 3, 5, og 13.

Det følger således af EMD's og dansk praksis, at anvendelsen af nationale forældelsesregler kan være i strid med EMRK artikel 6 og artikel 13, hvis de anvendes rigidt uden hensyn til den konkrete sags særlige omstændigheder. Det kan også være i strid med konventionen, hvis en forældelsesfrist pålægger klagerne en urimelig processuel byrde, som medfører, at de berettigede (sagsøgerne) ikke har en reel mulighed for at gøre deres krav gældende. Kravet om proportionalitet kan således betyde, at de nationale domstole må tilsidesætte en eventuel anvendelse af de nationale forældelsesregler efter en konkret vurdering, jf. for eksempel *Stuvvings m.fl. mod Storbritannien* (22083/92 og 22095/93), præmis 50, og *Stagno mod Belgien* (1062/07), præmis 27.

Højesteret har desuden i en konkret sag slået fast, at når der rejses krav om godtgørelse for indgreb i strid med EMRK artikel 3, skal der foretages en konkret vurdering af, om det vil være proportionalt at anse kravet for forældet, jf. U 2021.3257 H om godtgørelseskrav for overgreb begået i Irak:

Der er på baggrund af Menneskerettighedsdomstolens praksis ikke grundlag for at antage, at det i sig selv er i strid med Menneskerettighedskonventionens artikel 3, 6 eller 13 at anvende nationale regler om forældelse i forhold til godtgørelseskrav, der bliver rejst i anledning af påståede overgreb om tortur eller anden behandling omfattet af konventionens artikel 3. I stedet må der ved en stillingtagen til foreneligheden med konventionen foretages en konkret vurdering af, om det vil være proportionalt at anse kravet for forældet efter nationale forældelsesregler, jf. bl.a. Menneskerettighedsdomstolens dom af 17. september 2014 i sag nr. 10865/09 m.fl. (Mocanu og andre mod Rumænien), præmis 274-276, og dom af 29. januar 2019 i sag nr. 23226/16 m.fl. (Nikitin og andre mod Estland), præmis 141-142.

Egen understregning

Højesteret gentog denne generelle præmis i U 2022.1707H, der også vedrørte et spørgsmål om, hvorvidt et godtgørelseskrav for overgreb i Irak var forældet.

Praksis efter både dansk ret og EMRK viser således, at der i nærværende sag skal foretages en konkret afvejning af, om det vil være konventionsstridigt at afskære sagsøgernes krav på grund af forældelse efter danske forældelsesregler.

Anvendelsen af forældelsesreglerne efter 1908-loven eller Danske Lov 5-14-4 ville reelt indebære, at sagsøgerne – der i årevis har været udsat for vilkårlig vold og nedværdigende behandling, mens de var umyndige og i statens varetægt – afskæres fra at rejse krav om godtgørelse for krænkelse efter EMRK artikel 3. Når der er tale om allerede skete krænkelse, forudsætter en passende oprejsning efter EMD's praksis, at den, der har været udsat for krænkelsen, kan få dette anerkendt og tilkendt en passende compensation. Sagsøgerne har således ret til at få prøvet, om deres kernerettigheder efter EMRK artikel 3, er krænket, og et civil retssøgsmål mod Social-, Bolig- og Ældreministeriet er sagsøgernes eneste effektive retsmiddel efter EMRK artikel 13.

Det gøres på den baggrund gældende, at det ikke vil være proportionalt at anse kravet for forældet efter nationale forældelsesregler, i lyset af det, som sagsøgerne har været udsat for som børn, og at en sådan anvendelse af de nationale forældelsesregler ville udgøre en krænkelse af EMRK artikel 6 og 13, jf. artikel 3.

Anvendelsen af EMRK for så vidt angår Sagsøger 5 og Sagsøger 7

For så vidt angår Sagsøger 5 og Sagsøger 7, som har været udsat for overgreb forud for 3. september 1952, hvor konventionen trådte i kraft, gøres det gældende, at disse sagsøgere har været udsat for krænkelse, der startede forud for men fortsatte efter konventionens ikrafttræden, samt og eventuelt subsidiært at staten ved ikke at have foretaget en tilstrækkelig undersøgelse og retsforfølgning af krænkelse efter konventionens ikrafttrædelse.

Det følger af EMD's praksis, at EMRK kan udvides (*ratione temporis*) til krænkelse begået før konventionens ikrafttræden, hvis der foreligger en fortsat krænkelse, som opstod før konventionens ikrafttræden, men som fortsætter efter denne dato, jf. for eksempel *De Becker mod Belgien* (214/56), eller hvis en ny handling eller undladelse efter ikrafttrædelsen af konventionen godkender den tidligere krænkelse, for eksempel hvis staten undlader at undersøge, retsforfølge og straffe krænkelsen.

En fortsat krænkelse foreligger i den periode, hvor staten opretholder en vedvarende tilstand, hvori staten kontinuerligt udøver aktiviteter, som hver for sig og/eller samlet set krænker en borgers rettigheder efter EMRK, jf. *Shylkov m.fl. mod Rusland* (78638/11 m.fl.), præmis 61, og *Posti og Rahko mod Finland* (27824/95).

Det følger af EMD's praksis, at gentagelser af den samme handling, som sker regelmæssigt med jævne mellemrum, og uden længere afbrydelser, udgør en vedvarende tilstand, jf. *Fetisov og andre mod Rusland* (32541/08 43441/08), præmis 75, og *Shishanov mod Republikken Moldova* (11353/06), præmis 68-69.

De overgreb, som Sagsøger 5 og Sagsøger 7 blev udsat for, udgør således en samlet krænkelse af artikel 3, også for de forhold, der blev begået forud for 3. september 1953.

Ret til godtgørelse og udmåling af godtgørelse

Det gøres gældende, at Social-, Bolig- og Ældreministeriets tilsidesættelse af den positive forpligtelse efter EMRK artikel 3, udgør en retsstridig krænkelse af sagsøgerne.

Det følger af EMRK artikel 13 sammenholdt med princippet i erstatningsansvarslovens § 26, at der skal tilkendes godtgørelse af de danske domstole, når en person i henhold til EMD's praksis efter konventionens artikel 41, ville have ret til godtgørelse, jf. U 2017.2929H. Godtgørelsen skal ske med udgangspunkt i det niveau, som er fastlagt i EMD's praksis, jf. U 2017.3272Ø og U 2018.3631Ø.

Udmålingen af godtgørelse skal tage udgangspunkt i den smerte og lidelse, som krænkelsen har medført, jf. *Z and others v UK* (29392/95), præmis 130, i hvilken fire børn, der igennem fire et halvt år havde været udsat for massive omsorgs-

svigt, uden at de britiske myndigheder havde grebet ind, fik udmålt 31.000 GBP, svarende til cirka 300.000 kr. Dommen blev afsagt i 2001, og godtgørelsen ville med justering efter inflation svare til ca. 385.000 kr.

I de domme, der indtil nu er afsagt ved de danske domstole om myndigheders tilsidesættelse af forpligtelsen til at gribe ind og forhindre overgreb på børn, har sagsøgerne nedlagt godtgørelsespåstande på 300.000 kr., jf. U 2017.3272Ø, U2018.3631Ø, utrykt dom af 23. maj 2019 i sag BS-8600/2017-OLR, utrykt dom af 10. januar 2019 i sag BS 42B-2929/2017 fra Københavns Byret og U 2021.2254 Ø. I alle disse sager har sagsøgerne fået tilkendt godtgørelse i overensstemmelse med påstanden.

I 2021 er der yderligere blevet indgået to retsforlig i ”Godhavnssagerne”, hvor myndighederne tillige er blevet pålagt at betale godtgørelse på 300.000 kr. til hver af sagsøgerne. Det bør bemærkes, at sagsøgerne i Godhavnssagerne var anbragt i omtrent samme periode, som sagsøgerne i nærværende sag og at deres oplevelser er tilsvarende. -

I den forbindelse bemærkes i øvrigt, at praksis fra EMD viser, at det normale niveau for krænkelse efter EMRK artikel 3 er mellem 20.000 og 60.000 euro, svarende til 150.000 – 450.000 kr., og at der ved fastsættelsen tages hensyn til omkostningsniveauet i medlemslandene, hvilket for Danmarks vedkommende er i den høje ende.

Det rejste krav er således opgjort ud fra en skønsmæssig afvejning af, hvad der efter EMD’s praksis er et rimeligt niveau i nærværende sag – og altså ikke udtryk for, hvad der er maksimum inden for rammen.
...”

Social- og Boligministeriet har i sit påstandsdokument anført:

”...

3. Anbringender

3.1 Overordnede anbringender

Social- og Boligministeriet gør overordnet gældende, at der ikke er grundlag for krav på godtgørelse på kr. 2.400.000,- (kr. 300.000,- for hver af sagsøgerne) til de otte tidligere anbragte sagsøgere for krænkelse af EMRK’s artikel 3 som følge af sagsøgernes anbringelse på forskellige børnehjem, der alle var private institutioner – med undtagelse af Børnehjem 7. -

Det er samlet set ikke godtgjort, at sagsøgerne blev udsat for overgreb og/eller umenneskelig eller nedværdigende behandling under anbringelserne på børnehjemmene. -

Det påhviler sagsøgerne at løfte bevisbyrden for, om der er sket en krænkelse af EMRK. Der foreligger ikke forhold, der kan begrunde, at bevisbyrden vender. Social- og Boligministeriet har undersøgt de af sagsøgerne anbringelser ved Rigsarkivet. Ministeriet har indhentet arkivalier for de perioder, hvor sagsø -

gerne har angivet, at de har været anbragt på de forskellige børnehjem samt for to år før og to år efter de forskellige perioder. Arkivmaterialet er fremlagt under sagen.

Der er ikke fundet eller påvist forhold om uforsvarlig adfærd overfor sagsø -
gerne under anbringelserne fra Social- og Boligministeriet. Arkivmaterialet gi -
ver ikke grundlag for at fastslå, at Social- og Boligministeriet har tilsidesat reg -
ler, normer eller almindelig agtpågivenhed, eller at ministeriet vidste eller
burde vide, at der var en nærliggende risiko for umenneskelig eller nedværdi -
gende behandling af sagsøgerne.

Der er på den baggrund ikke grundlag for at tilkende sagsøgerne godtgørelse for
krænkelser eller overgreb under deres anbringelser.

Hertil kommer, at kravene på godtgørelse er forældede. Det er således ikke
godtgjort, at sagsøgerne, før de fyldte 18 år, har været udsat for strafbare over -
greb, eller at staten har tilsidesat nogen lovbestemt tilsynspligt overfor dem.

4. Sagens faktum

4.1 Dokumentation i sagen

Social- og Boligministeriet har indhentet arkivalier for den periode, hvor sagsø -
gerne har angivet, at de har været anbragt på de forskellige børnehjem samt for to år
før og to år efter de forskellige anbringelsesperioder.

Overinspektionen for Børneforsorgen, Direktoratet for Børne- og Ungdoms -
forsorg og Socialstyrelsen har afleveret arkivalier til Rigsarkivet angående de
forskellige børnehjem for de angivne perioder, som ministeriet har gennemgået
og beskrevet i den supplerende sagsfremstilling i svarskrift af 27. maj 2025. Ar -
kivmaterialet er fremlagt som Bilag C-I.

Social- og Boligministeriet har ved Rigsarkivet ikke fremfundet relevant arkiv -
materiale om Sagsøger 5 fra Børnehjem 1 for perioden 1946 til 1956, hvor
Sagsøger 5 angiver at have været anbragt i denne periode.

Sagsøgerne har fremlagt bilag 3, der udgør Sagsøger 5's journal og akter i relation
til anbringelsen. Bilaget omtaler dog en Navn 1. Af det af sagsøgerne fremlagte
bilag 3 fremgår, at Sagsøger 5 først blev anbragt på
Børnehjem 1 den 25. april 1948. Der er desuden ikke fremlagt dokumenta -
tion for, hvornår anbringelsen på Børnehjem 1 ophørte. Bilag 3 indeholder
ikke beskrivelser af relevans for sagen vedrørende Sagsøger 5's anbrin -
gelse på Børnehjem 1.

Arkivalierne (Bilag C) vedrørende Sagsøger 3 for perioden 1954 til 1969, i
hvilken Sagsøger 3 angiver at have været anbragt på Børnehjem 4, er frem -
fundet. Af arkivalierne (Bilag C) fremgår en klage af 31. juli 1964 fra Sagsøger 3's
anbringelsesperiode på Børnehjem 4, der ikke har relevans for Sagsøger 3's krav.
Der er desuden beskrevet episoder både før og efter Sagsøger 3's
anbringelsesperiode, som heller ikke er relevante for sagen.

Sagsøgerne har fremlagt bilag 6, der udgør Sagsøger 3's journal og akter i relation til anbringelsen. Af det af sagsøgerne fremlagte bilag 6 fremgår, at Sagsøger 3 var anbragt i perioden 24. november 1954 til den 11. august 1969. Bilag 6 indeholder ikke beskrivelser af relevans for sagen vedrørende Sagsøger 3's anbringelse på Børnehjem 4.

Arkivalierne (bilag D) vedrørende Sagsøger 8 for perioden 1959 til 1964, i hvilken Sagsøger 8 angiver at have været anbragt på Børnehjem 3, er fremfundet. I arkivalierne indgår stambogen fra Børnehjem 3, hvorefter fremgår, at Sagsøger 8 blev anbragt den 28. november 1959. Af sagsøgernes bilag 19, der er et folkeregisterkort, viser tilflytning til kommunen den 1. oktober 1964 fra Børnehjem 3 og registre -
ret bopæl i kommunen ved "Børnehjem 12". Fraflytning er registreret den 3. november 1965 til Skole 4. I arkivalierne (Bilag D) indgår -
også en hustugtsbog fra Børnehjem 3, som ikke indeholder beret -
ninger om legemlig afstraffelse i Sagsøger 8's anbringelsesperiode.

Sagsøgerne har fremlagt bilag 9, der udgør Sagsøger 8's journal og akter i relation til anbringelsen. Sagsøgernes bilag 9 indeholder ikke beskrivelser af relevans for sagen vedrørende Sagsøger 8's anbringelse på Børnehjem 3.

Arkivalierne (bilag E) vedrørende Sagsøger 1 for perioden 1966 til 1977, i hvilken Sagsøger 1 angiver at have været anbragt på Børnehjem 2 (der bestod af fem børnehjem), er fremfundet. Der foreligger en hustugtsbog for Børnehjem 2 i By 1 for -
perioden, hvor Sagsøger 1 var anbragt. Der foreligger ikke informa -
tion om, at Sagsøger 1 var anbragt på børnehjemmet i By 1. I an -
bringelsesperioden fremgår der af hustugtsbogen fem magtanvendelser, hvoraf ingen vedrører Sagsøger 1.

Sagsøgerne har fremlagt bilag 11, der udgør Sagsøger 1's journal og akter i relation til anbringelsen. Af det af sagsøgerne fremlagte bilag 11 fremgår, at Sagsøger 1 blev anbragt på Børnehjem 2 i 1966 og blev udskrevet fra børnehjemmet den 5. december 1977. Bilag 11 indeholder ikke i øvrigt beskrivelser af relevans for sagen vedrørende Sagsøger 1's anbringelse på Børnehjem 2.

I bilag 11 indgår der en skrivelse fra Social- og Sundhedsforvaltningen i Københavns Kommune af 23. juni 1981 til Visitationsudvalget for Døgninstitutioner, hvorefter Sagsøger 1, som i 1981 var 17 år gammel, boede sammen med en 24-årig mand ved navn "Person 26": -

"De sidste 2 måneder har Sagsøger 1 gået på Skole 5 og boet sammen med Person 26 ligeledes i By 6. Person 26 er tidligere kommet meget på institutionen, og man har et godt indtryk af ham og mener, at hans modenhed har gavnet Sagsøger 1 i den rigtige retning. Sagsøger 1 oplyser, at Person 26 støtter hende meget i fortsat skolegang, bliver sur, hvis hun ikke passer skolen. Imidlertid kniber det alligevel nogen gange. Foruden at Sagsøger 1 hjælper Person 26 som discjockey i week-enderne arbejder Sagsøger 1 tre eftermiddage ugentligt med rengøring 3 timer ad gangen. Tjener herved 665 kr., hver 14. dag. Man får desuden indtryk af, at de hjemlige pligter fortrinsvis er Sagsøger 1's ansvar"

I samme skrivelse i bilag 11 fremgår også følgende om Sagsøger 1's anbringelse på Børnehjem 2:

” [...] Forud for anbringelsen havde der været massive problemer med Sagsøger 1 på Børnehjem 2. Man havde fra børnehjemmets side i en lang periode etableret psykologisk behandling af Sagsøger 1, grundet skoleskulke rier, asocial adfærd, indblanding i kriminalitet, grov opførsel etc. etc. [...] ”

Arkivalierne (bilag F) vedrørende Sagsøger 2 for perioden 1959 til 1962, i hvilken Sagsøger 2 angiver at have været anbragt på Børnehjem 5, er fremfundet. Arkivalierne (bilag F) indeholder ikke beskrivelser af relevans for sagen vedrørende Sagsøger 2's anbringelse på Børnehjem 5. -

Sagsøgerne har fremlagt bilag 13, der udgør Sagsøger 2's journal og akter i relation til anbringelsen. Af det af sagsøgerne fremlagte bilag 13 fremgår, at Sagsøger 2 var anbragt på Børnehjem 5 i perioden fra den 8. februar 1962 til den 13. oktober 1962. Bilag 13 indeholder ikke beskrivelser af relevans for sagen vedrørende Sagsøger 2's anbringelse på Børnehjem 5. -

Arkivalierne (bilag G) vedrørende Sagsøger 7 for perioden 1953 til 1955, i hvilken Sagsøger 7 angiver at have været anbragt på Børnehjem 6, er fremfundet. Af arkivalierne (bilag G) fremgår, at Sagsøger 7 i en del af anbringelsesperioden i sommeren 1953 var feriebar på en gård. I arkivalierne (bilag G) er der desuden fundet Sagsøger 7's journal fra Børnehjem 6. Af meddelelse af 17. juli 1953 fra Kristelig forening for børneforsorg til Københavns Børneværn om Sagsøger 7 fremgår:

” Hans opførsel er upåklagelig og evnerne jævnt gode. Han er flink og villig i sin daglige færden og i det hele taget en dreng, som vi er glade for at have i flokken... ”

Sagsøgerne har fremlagt bilag 15, der udgør Sagsøger 7's journal og akter i relation til anbringelsen. Af det af sagsøgerne fremlagte bilag 15 fremgår, at Sagsøger 7 var anbragt på Børnehjem 6 fra den 25. april 1953, og at han den 1. maj 1954 fik en tjenestepuds i By 7. Den 1. april 1954 lukkede Børnehjem 6, hvorefter forstanderen og de anbragte børn blev overflyttet til det nyoprettede Børnehjem 13. Tilknytningen til Børnehjem 13 fremgår af bilag 15, hvor Københavns Børneværn den 15. september 1954 anmoder Børnehjem 14 om udtalelse vedrørende fremtidsplaner og forældres betingede hjemgivelsesønske. Dernæst fremgår det igen af bilag 15, at genanbringelse på Børnehjem 13 den 13. december 1955 er godkendt. Børnehjem 13 er placeret i Kommune. Af det af sagsøgerne fremlagte bilag 20 fremgår en boligattest for Københavns Kommune, der alene dokumenterer, at Sagsøger 7 den 25. april 1953 flyttede fra Københavns Kommune til Børnehjem 6 og først den 25. december 1955 igen blev tilmeldt Københavns Kommune efter tilflytning fra By 7. Boligattesten belyser således ikke opførselen for anbringelsen på Børnehjem 6. -

Det fremgår videre af bilag 15, at Sagsøger 7 i ét tilfælde er blevet udsat for hustugt/legemlig afstraffelse. Det fremgår under punktet ”Hustugten Art og Omfang” : ” 2 slag på kinden ” . Både forseelsen, der var baggrunden for hustugten, og hustugten er dateret til den 5. oktober 1953, hvor Sagsøger 7 var anbragt på Børnehjem 6. Der ses med håndskrift at være tilført følgende tekst, som ikke er originalt, men formentlig tilført af Sagsøger 7, på et udateret, men senere tidspunkt: ” Er løgn rigtig mange – slag ” .

Arkivalierne (bilag H) vedrørende Sagsøger 6 for perioden 1957 til 1965, i hvilken Sagsøger 6 angiver at have været anbragt på Børnehjem 7, er fremfundet. I arkivalierne (bilag H) indgår en byrets dom af 29. maj 1959. Ved dommen blev en medhjælper på Børnehjem 7 idømt fire års fængsel for overtrædelse af dagældende straffelovs § 225, stk. 1, jf. § 219 og § 222, stk. 1, ved i 31 forhold at have udøvet seksuelle overgreb mod 11 drenge anbragt på Børnehjem 7. Forholdene fandt sted i perioden fra foråret 1957 til februar 1959. Af dommen fremgår, at den tiltalte erklærede sig skyldig i alle forhold efter vidneførelsen for retten. I arkivalierne indgår et notat af 13. februar 1960, hvor en tilsynsinspektør gennemgår sagen. Sagsøger 6 var ikke en af de 11 ofre i sagen, der blev udsat for seksuelle overgreb i perioden 1957 til 1959.

Sagsøgerne har fremlagt bilag 5, der udgør Sagsøger 6's journal og akter i relation til anbringelsen. Af det af sagsøgerne fremlagte bilag 5 fremgår, at Sagsøger 6 var anbragt på Børnehjem 7 i perioden fra den 11. september 1957 og i hvert fald til den 4. oktober 1966. Bilag 5 indeholder ikke beskrivelser af relevans for sagen vedrørende Sagsøger 6's anbringelse på Børnehjem 7.

Arkivalierne (bilag I) vedrørende Sagsøger 4 for perioden 1967 til 1970, i hvilken Sagsøger 4 angiver at have været anbragt på Børnehjem 8, er fremfundet. Af arkivalierne (Bilag I) fremgår, at Sagsøger 4 blev indskrevet på Børnehjem 8 den 13. marts 1967 og udskrævet igen den 10. august 1967 til Børnehjem 9. I denne periode var hun indlagt på psykiatrisk afdeling fra den 20. maj 1967 til den 30. maj 1967 og igen fra den 8. juni 1967 til den 10. august 1967. I arkivalierne indgår desuden et udskrivningsbrev fra Hospital 1 om indlæggelse af Sagsøger 4 den 20. maj 1967, og om forskellige episoder i forbindelse med hendes indlæggelser på Hospital 1.

Sagsøgerne har fremlagt bilag 8, der udgør Sagsøger 4's journal og akter i relation til anbringelsen. Det af sagsøgerne fremlagte bilag 8 indeholder ikke beskrivelser af relevans for sagen vedrørende Sagsøger 4's anbringelse på Børnehjem 8.

5. Uddybende anbringender

5.1 Ingen krænkelse af EMRK artikel 3

Det er ikke godtgjort, at sagsøgerne har været udsat for overgreb omfattet af EMRK artikel 3, og der er som følge heraf ikke grundlag for at udbetale sagsøgerne samlet 2.400.000 kr. for krænkelse af sagsøgernes rettigheder efter EMRK artikel 3. -

Sagsøgerne har til støtte for deres krav oplyst generelt om forskellige overgreb, der ikke er konkretiseret hverken i tid, sted, personer eller lignende. De pågældende beretninger er ikke underbygget med dokumentation eller andre forklaringer. Endvidere må behandlingen af sagsøgerne under deres anbringelser i det hele bedømmes i lyset af dagældende regler og praksis, jf. nærmere neden for i afsnit 0-0. -

Efter EMD's praksis vurderes Social-og Boligministeriets ansvar således ud fra forholdene og standarderne på det relevante tidspunkt, jf. EMD's dom af 28. januar 2014 i O'Keeffe mod Irland (35810/09), præmis 143. -

EMRK artikel 3 forudsætter endvidere, at den pågældende behandling overstiger et vist minimum af alvor for at falde inden for bestemmelsens anvendelsesområde, jf. EMD's Irland mod UK (1978). Tærsklen bedømmes relativt og kontekstuel og afhænger af sagens samlede omstændigheder, herunder varigheden af behandlingen, dens fysiske og psykiske virkninger samt individets alder, køn og helbredstilstand. I de sager, hvor EMD har statueret, at børn og unge blev udsat for umenneskelig eller nedværdigende behandling omfattet af artikel 3, er det kendetegnende, at der har været tale om enten vold, seksuelt misbrug eller stærkt kummerlige og uhygiejniske forhold. Vanrøgt, mishandling, grov vold og seksuelle overgreb vil som udgangspunkt kunne kvalificeres som umenneskelig eller nedværdigende behandling. -

Lovlig behandling af sagsøgerne indenfor den dagældende revselsesret kan som udgangspunkt ikke udgøre en krænkelse af EMRK art. 3. Legemlig afstraffelse af børn og unge i anerkendte opdragelseshjem var i perioden fra 1946 til 1967 reguleret i lov om offentlig forsorg (lov nr. 181 af 20 maj 1933). Socialministeriet udstedte i medfør af § 163 i lov om offentlig forsorg reglement af 7. oktober 1937 for anvendelse af hustugt i anerkendte opdragelseshjem. Ifølge reglementets § 3 omfattede disciplinærmidlerne: -

- 1) Fratagelse af begunstigelser eller udmærkelser.
- 2) Indskrænkninger i fordele eller friheder, som almindeligt tilkommer børnene.
- 3) Indskrænkning i ekstraforplejning eller i arten af den almindelige kost. Det må dog påses, at der altid gives vedkommende barn fuld tilstrækkelig kost. Sultestraf og tørstestraf af enhver art er forbudt.
- 4) Mere eller mindre fuldstændig adskillelse af de øvrige børn under arbejds- og måltider og frihed (stuearrest), og om fornøden adskillelse ved indsættelse i særskilt betækningsrum.
- 5) Legemlig revselse.

Reglementets § 5 fastsatte, at legemlig revselse skulle anvendes med varsomhed og besindighed og ikke måtte anvendes, hvis revselsen kunne medføre helbredsmæssig skade eller på grund af en sygelig tilstand kunne virke særlig pinlig. -

Som legemlig revselse kunne anvendes:

- 1) Et eller to slag med den flade hånd på kinden, uden at øret berøres, el -ler
- 2) for børn under 10 år indtil 5 slag på sædet med den flade hånd, eller
- 3) for drenge mellem 10 og 15 år indtil 3 og for drenge mellem 15 og 18 år indtil 6 slag på sædet med et tyndt spanskrør, der ikke må være over 4 cm i omkreds og ikke over 1 m langt.

Ved revselse efter nr. 2 og 3 skulle legemet være dækket af mindst ét klæd - ningsstykke (benklæder). Reglerne gav ikke hjemmel til spanskrør på sædet over for piger. Hvor revselse på sædet blev anvendt over for piger, gjaldt der et særskilt krav om, at den skulle tildeles af en kvinde. Revselse med spanskrør var forbudt over for piger og over for drenge over 18 år. I § 5 var der en indbe - retningspligt, hvorefter ethvert opdragelseshjem, der modtog børn over 7 år, for hvert finansår gennem overinspektionen for børneforsorgen til Socialministeriet skulle indsende en beretning om de i årets løb foretagne legemlige revselsers med angivelse af, i hvilken anledning de enkelte revselsers var tildelt.

Til belysning af samtidens opfattelse kan der henvises til analysefirmaet Gal - lups meningsmålinger om danskernes holdning til legemlig afstraffelse af børn i skolen og i hjemmet i 1949 og 1969 (bilag A og B). I meningsmålingen fra 1949 erklærede flertallet (62 %) sig som tilhængere af legemlig afstraffelse i hjemmet, mens ca. halvdelen var tilhængere af legemlig afstraffelse i skolen. I menings - målingen fra 1969 vurderede flertallet (69 %), at legemlig afstraffelse som led i opdragelsen var på sin plads, og 53 % mente, at skolen skulle have mulighed for en vis legemlig afstraffelse.

Nedenfor gennemgås oplysningerne om hver enkelt sagsøgers forhold med en konkret vurdering, om EMRK art. 3 kan anses for krænkede.

5.1.1 Sagsøger 5

Anbringelsesperioden

Det gøres for Sagsøger 5's vedkommende gældende, at hun ikke har løftet bevisbyrden for, at hun har været anbragt på Børnehjem 1 i perioden 1946 til 1956.

Sagsøger 5 har oplyst ved besvarelse af opfordring (A), at det ikke har væ - ret muligt at fremskaffe yderligere dokumentation for, at Sagsøger 5 var anbragt på Børnehjem 1 i hele perioden 1946-1956. Sagsøgerne har ikke be - svaret opfordring (B) ved at dokumentere, at bilag 3 vedrører Sagsøger 5, idet bilaget omtaler en Navn 1.

Det bemærkes, at det fremlagte bilag 3 indeholder oplysning om, at Sagsøger 5 blev anbragt på Børnehjem 1 i 1948, men at det fremlagte bilag ikke indeholder oplysninger om, hvornår anbringelsen på Børnehjem 1 ophørte. Dermed er det ikke dokumenteret, at Sagsøger 5 fortsat var anbragt på Børnehjem 1 efter den 3. september 1953, hvor EMRK trådte i kraft.

EMRK finder ikke anvendelse for så vidt angår forholdene under Sagsøger 5's anbringelse på Børnehjem 1, da det ikke er påvist, at anbringelsen og de anførte hændelser fandt sted efter EMRK's ikrafttræden den 3. september 1953.

Selv hvis EMRK fandt anvendelse, skal Social- og Boligministeriets ansvar efter EMD's praksis vurderes ud fra forholdene og standarderne på tidspunktet for de påståede krænkelser, jf. EMD's dom af 28. januar 2014 i sagen O'Keeffe mod Irland (35810/09), præmis 143.

Overgreb

Det gøres gældende, at Sagsøger 5 ikke har løftet bevisbyrden for, at hun har været udsat for overgreb og/eller umenneskelig eller nedværdigende behandling. -

Der foreligger således alene en partsforklaring om, hvad der angiveligt skulle være passeret, ligesom forklaringen alene indeholder en mere generel beskrivelse, der ikke er konkretiseret hverken i tid, sted, personer eller lignende. -

Det påhviler Sagsøger 5 at sandsynliggøre, at de forhold, som kun beskrives kort i stævningen, faktisk har fundet sted, og at hun har været udsat for tortur, umenneskelig eller nedværdigende behandling. Der gælder ikke nogen omvendt bevisbyrde med den følge, at Social- og Boligministeriet skal føre bevis for, at det af Sagsøger 5 angivne ikke er passeret, jf. afsnit 0 om bevisbyrde. -

Skulle retten finde, at bevisbyrden for den påståede behandling er løftet, gøres det gældende, at behandlingen af Sagsøger 5 var i overensstemmelse med dagældende regler om legemlig afstraffelse på anerkendte opdragelseshjem.

Den påståede fysiske og psykiske vold, herunder fiberfattig kost og mangelfuld beklædning, er hverken i stævningen, i de fremlagte bilag eller arkivmaterialet beskrevet eller dokumenteret på en sådan måde, at det kan lægges til grund, at behandlingen af Sagsøger 5 var i strid med det dagældende regelsæt, jf. §§ 4 og 5 i reglement af 7. oktober 1937 for anvendelse af hustugt i anerkendte opdragelseshjem, jf. lov om offentlig forsorg (lov nr. 181 af 20 maj 1933). Det er i stævningen alene specificeret, at Sagsøger 5 blev slået over fingrene med en pegepind. Der er ikke bevismæssigt belæg for, hverken at den angivne afstraffelse har fundet sted eller at denne i givet fald – set ud fra retstilstanden på daværende tidspunkt – udgjorde en krænkelse af EMRK art. 3 eller var strafbar efter straffelovens § 244. -

Det gøres på den baggrund gældende, at Sagsøger 5 ikke med de udokumenterede beskrivelser i stævningen eller de fremlagte bilag har sandsynliggjort at have været udsat for umenneskelig eller nedværdigende behandling efter EMRK artikel 3. -

Ophævelse af forældelsesfristen gælder alene i sager, hvor der er fastslået et overgreb efter den dagældende straffelovs § 244. Der henvises til afsnit 0 om forældelsesfristen.

Det bemærkes også, at Børnehjem 1 var et privat børnehjem. Hændelser på børnehjemmet kan derfor ikke tilregnes staten direkte. Der henvises til afsnit 0 om tilsyn og statens ansvar.

5.1.2 Sagsøger 3

Overgreb

Det gøres for Sagsøger 3's vedkommende gældende, at hun ikke har løftet bevisbyrden for, at hun har været udsat for overgreb og/eller umenneskelig eller nedværdigende behandling. -

Der foreligger således kun en partsforklaring om, hvad der angiveligt skulle være passeret, ligesom denne alene indeholder en mere generel beskrivelse, der ikke er konkretiseret i hverken tid, sted, personer eller lignende.

Det påhviler Sagsøger 3 at sandsynliggøre, at de forhold, som kun beskrives kort i stævningen, faktisk har fundet sted, og at hun har været udsat for tortur, umenneskelig eller nedværdigende behandling. Der gælder således ikke nogen omvendt bevisbyrde med den følge, at Social- og Boligministeriet skal føre bevis for, at det om Sagsøger 3 angivne ikke er passeret, jf. afsnit 0 om bevisbyrde. -

Skulle retten finde, at bevisbyrden for den påståede behandling er løftet, gøres det gældende, at behandlingen af Sagsøger 3 var i overensstemmelse med dagældende regler om legemlig afstraffelse på anerkendte opdragelseshjem. -

Den påståede behandling af Sagsøger 3, hvorefter hun blev brugt som arbejdskraft og blev udsat for vold, der primært bestod af daglige lussinger fra de ansatte, er hverken i stævningen, de fremlagte bilag eller arkivmaterialet beskrevet eller dokumenteret på en sådan måde, at det kan lægges til grund, at behandlingen var i uoverensstemmelse med det dagældende regelsæt. Det bemærkes i den forbindelse, at det af de dagældende regler fulgte, at der som legemlig afstraffelse lovligt kunne gives et eller to slag med den flade hånd på kinden, jf. §§ 4 og 5 i reglement af 7. oktober 1937 for anvendelse af hustugt i anerkendte opdragelseshjem, jf. lov om offentlig forsorg (lov nr. 181 af 20 maj 1933). -

Det gøres på den baggrund gældende, at Sagsøger 3 ikke med de udkommenterede beskrivelser i stævningen eller i bilagene har sandsynliggjort at have været udsat for umenneskelig eller nedværdigende behandling efter EMRK artikel 3. -

Det bestrides videre, at utilstrækkelig skoleundervisning kan udgøre et brud på straffeloven og i øvrigt et brud på EMRK artikel 3.

Sagsøger 3 var anbragt i perioden 1954 til 1969. Selvom Direktoratets vejledning af 3. november 1967 vedrørende det opdragende arbejde i anerkendte børne- og opdragelseshjem fastslog, at legemlig revselse under enhver form var forbudt fra 1. januar 1968, henvises tillige til udvalgsarbejdet om ophævelsen af legemlig afstraffelse i folkeskolen. Justitsministeriet udtalte i den forbindelse -

som sit principielle synspunkt, at et sådant forbud alene ville have den umiddelbare virkning, at de omhandlede legemlige revselsers blev tjenesteforseelser, der kunne medføre disciplinære reaktioner, og at forbuddet således ikke i sig selv medførte en udvidelse af området for straffelovens bestemmelser om straf for legemskrænkelser (kommissionsbetænkning nr. 407, Forholdsregler til oprettholdelse af god orden i skolen, bilag 12, Justitsministeriet, Lovkontoret).

På denne baggrund gøres det gældende, at den beskrevne behandling af Sagsøger 3 under alle omstændigheder – vurderet i lyset af den daværende retstilstand – ikke var strafbar efter straffelovens § 244.

Ophævelse af forældelsesfristen gælder alene i sager, hvor der har været et overgreb efter den dagældende straffelovs § 244. Der henvises til afsnit 0 om forældelsesfristen.

Det bemærkes også, at Børnehjem 4 var et privat børnehjem, og hændelser på børnehjemmet kan derfor ikke direkte tilregnes staten. Der henvises til afsnit 0 om tilsyn og statens ansvar.

5.1.3 Sagsøger 8

Anbringelsesperioden

Det kan anses for dokumenteret, at Sagsøger 8 var anbragt på Børnehjem 3 i perioden 28. november 1959 til 1. oktober 1964.

Overgreb

Det gøres gældende, at Sagsøger 8 ikke har løftet bevisbyrden for, at han har været udsat for overgreb og/eller umenneskelig eller nedværdigende behandling under sin anbringelse.

Der foreligger således kun en partsforklaring om, hvad der angiveligt skulle være passeret, ligesom denne alene indeholder en mere generel beskrivelse, der ikke er konkretiseret i hverken tid, sted, personer eller lignende.

Det påhviler Sagsøger 8 at sandsynliggøre, at de forhold, som kun beskrives kort i stævningen, faktisk har fundet sted, og at han har været udsat for tortur, umenneskelig eller nedværdigende behandling. Der gælder således ikke nogen omvendt bevisbyrde med den følge, at Social- og Boligministeriet skal føre bevis for, at det om Sagsøger 8 angivne ikke er passeret, jf. afsnit 0 om bevisbyrde.

Skulle retten finde, at bevisbyrden for den påståede behandling er løftet, gøres det gældende, at behandlingen af Sagsøger 8 var i overensstemmelse med dagældende regler om legemlig afstraffelse på anerkendte opdragelseshjem.

Den påståede behandling af Sagsøger 8, hvorefter han blev udsat for psykisk og fysisk vold uden at nogen ansatte greb ind, er hverken i stævningen, de fremlagte bilag eller arkivmaterialet beskrevet eller dokumenteret på en så

dan måde, at det kan lægges til grund, at behandlingen var i uoverensstemmelse med det dagældende regelsæt. -

Det gøres på den baggrund gældende, at Sagsøger 8 ikke med de udkommenterede beskrivelser i stævningen og i bilagene har sandsynliggjort at være udsat for umenneskelig eller nedværdigende behandling efter EMRK artikel 3. -

Det gøres videre gældende, at det ikke er godtgjort, at den beskrevne behandling af Sagsøger 8 – vurderet i lyset af den daværende retstilstand – var strafbar efter straffelovens § 244. -

Ophævelse af forældelsesfristen gælder alene i sager, hvor der er fastslået et overgreb efter den dagældende straffelovs § 244. Der henvises til afsnit 0 om forældelsesfristen.

Det bemærkes også, at Børnehjem 3 var et privat børnehjem, og hændelser på børnehjemmet kan derfor ikke direkte tilregnes staten. Der henvises til afsnit 0 om tilsyn og statens ansvar. -

5.1.4 Sagsøger 1

Overgreb

Det gøres for Sagsøger 1's vedkommende gældende, at hun ikke har løftet bevisbyrden for, at hun har været udsat for overgreb og/eller umenneskelig eller nedværdigende behandling eller lignende. -

Der foreligger således kun en partsforklaring om, hvad der angiveligt skulle være passeret, ligesom denne alene indeholder en mere generel beskrivelse, der ikke er konkretiseret i hverken tid, sted, personer eller lignende.

Det påhviler Sagsøger 1 at sandsynliggøre, at de forhold, som kun beskrives kort i stævningen, faktisk har fundet sted, og at hun har været udsat for tortur, umenneskelig eller nedværdigende behandling. Der gælder således ikke nogen omvendt bevisbyrde med den følge, at Social- og Boligministeriet skal føre bevis for, at det om Sagsøger 1 angivne ikke er passeret, jf. afsnit 0 om bevisbyrde.

Skulle retten finde, at bevisbyrden for den påståede behandling er løftet, gøres det gældende, at behandlingen af Sagsøger 1 var i overensstemmelse med dagældende regler om legemlig afstraffelse på anerkendte opdragelseshjem. -

Den påståede behandling af Sagsøger 1, hvorefter hun blev udsat for fysisk vold, uden at nogen ansatte greb ind, er hverken i stævningen, de fremlagte bilag eller arkivmaterialet beskrevet eller dokumenteret på en sådan måde, at det kan lægges til grund, at behandlingen var i uoverensstemmelse med det dagældende regelsæt. -

Det forhold, at Sagsøger 1 angiveligt blev seksuelt misbrugt af en mand efter udskrivningen fra Børnehjem 15, og at pædagogerne på Børnehjem 15 var

bekendt med dette, er ikke beskrevet og dokumenteret på en sådan måde, at det kan lægges til grund, at et sådant overgreb har fundet sted. Arkivmaterialet eller bilagene giver ikke bevismæssigt belæg for, at Sagsøger 1 er blevet udsat for seksuelle overgreb, eller at pædagogerne havde viden herom. Det gøres desuden gældende, at tilsynet med børnehjemmene fra 1976 overgik til kommunerne, hvorfor manglende tilsyn med hændelserne efter 1976 ikke kan tilregnes staten. Hændelsen med ”Person 26” forekommer endvidere efter Sagsøger 1's udskrivning fra børnehjemmet, hvorfor Social- og Boligministeriet ikke havde nogen tilsynsforpligtelse i den forbindelse.

Det gøres på den baggrund gældende, at Sagsøger 1 ikke med de udokumenterede beskrivelser i stævningen og i bilagene har sandsynliggjort at have været udsat for umenneskelig eller nedværdigende behandling efter EMRK artikel 3.

Sagsøger 1 var anbragt i perioden 1966 til 1977. Selvom Direktoratets vejledning af 3. november 1967 vedrørende det opdragende arbejde i anerkendte børne- og opdragelseshjem fastslog, at legemlig revselse under enhver form var forbudt fra 1. januar 1968, henvises tillige til udvalgsarbejdet om ophævelsen af legemlig afstraffelse i folkeskolen. Justitsministeriet udtalte i forlængelse heraf som sit principielle synspunkt, at et sådant forbud alene ville have den umiddelbare virkning, at de omhandlede legemlige revselsere blev tje- nesteforsee- lser, der kunne medføre disciplinære reaktioner, og at forbuddet således ikke i sig selv medførte en udvidelse af området for straffelovens bestemmelser om straf for legemskrænkelser (kommissionsbetænkning nr. 407, Forholdsregler til opretholdelse af god orden i skolen, bilag 12, Justitsministeriet, Lovkontoret).

På denne baggrund gøres det gældende, at det under alle omstændigheder ikke er dokumenteret, at den beskrevne behandling af Sagsøger 1 – vurderet i lyset af den daværende retstilstand – var strafbar efter den daværende straffelovs § 244.

Ophævelse af forældelsesfristen gælder alene i sager, hvor der har været et overgreb efter daværende straffelovs § 244. Der henvises til afsnit 0 om forældelsesfristen.

Det bemærkes også, at Børnehjem 2 var et privat børnehjem, og hændelser på børnehjemmet kan derfor ikke direkte tilregnes staten. Der henvises til afsnit 0 om tilsyn og statens ansvar.

5.1.5 Sagsøger 2

Anbringelsesperioden

Det gøres for Sagsøger 2's vedkommende gældende, at han ikke har løftet bevisbyrden for, at han har været anbragt på Børnehjem 5 i perioden 1959 til 1962.

Der fremgår alene af bilag 13, at Sagsøger 2 var anbragt på Børnehjem 5 i perioden fra den 8. februar 1962 til den 13. oktober 1962.

Overgreb

Det gøres videre gældende, at Sagsøger 2 ikke har løftet bevis -
byrden for, at han har været udsat for overgreb og/eller umenneskelig eller ned -
værdigende behandling.

Der foreligger således kun en partsforklaring om, hvad der angiveligt skulle være passeret, ligesom denne alene indeholder en mere generel beskrivelse, der ikke er konkretiseret i hverken tid, sted, personer eller lignende.

Det påhviler Sagsøger 2 at sandsynliggøre, at de forhold, som kun beskrives kort i stævningen, faktisk har fundet sted, og at han har været -
udsat for tortur, umenneskelig eller nedværdigende behandling. Der gælder så -
ledes ikke nogen omvendt bevisbyrde med den følge, at Social- og Boligministe -
riet skal føre bevis for, at det om Sagsøger 2 angivne ikke er passeret, jf. afsnit 0 om bevisbyrde.

Skulle retten finde, at bevisbyrden for den påståede behandling er løftet, gøres det gældende, at behandlingen af Sagsøger 2 var i overens -
stemmelse med dagældende regler om legemlig afstraffelse på anerkendte op -
dragelseshjem.

Den påståede behandling af Sagsøger 2, hvorefter han blev ud -
sat for psykisk og fysisk vold fra de ansatte, er hverken i stævningen, de frem -
lagte bilag eller arkivmaterialet beskrevet eller dokumenteret på en sådan måde, at det kan lægges til grund, at behandlingen var i uoverensstemmelse med det dagældende regelsæt.

Det gøres på den baggrund gældende, at Sagsøger 2 ikke med -
de udokumenterede beskrivelser i stævningen, herunder beskrivelsen om ordi -
neret medicin, og i bilagene har sandsynliggjort at være udsat for umenneskelig eller nedværdigende behandling efter EMRK artikel 3.

Det bestrides videre, at det er dokumenteret, at den beskrevne behandling af Sagsøger 2 – vurderet i lyset af den daværende retstilstand – var strafbar efter den dagældende straffelovs § 244.

Ophævelse af forældelsesfristen gælder alene i sager, hvor der har været et overgreb efter daværende straffelovens § 244. Der henvises til afsnit 0 om forældelsesfristen. -

Det bemærkes også, at Børnehjem 5 var et privat børnehjem, og hændelser på børnehjemmet kan derfor ikke direkte tilregnes staten. Der henvises til afsnit 0 om tilsyn og statens ansvar.

5.1.6 Sagsøger 7

Anbringelsesperioden

Af bilag 15 fremgår, at Sagsøger 7 var anbragt på Børnehjem 6 i perioden fra den 25. april 1953 til den 1. april 1954. Den 1. april 1954 lukkede Børnehjem 6, hvorefter forstander og anbragte børn overflyttedes til

det nyoprettede Børnehjem 13. Da der ikke i stævningen er gjort anbringender gældende vedrørende Sagsøger 7's anbringelse på Børnehjem 13, behandles alene Sagsøger 7's anbringelse på Børnehjem 6 i perioden den 25. april 1953 til den 1. april 1954. -

Overgreb

Det gøres gældende, at Sagsøger 7 ikke har løftet bevisbyrden for, at han har været udsat for overgreb og/eller umenneskelig eller nedværdigende behandling.

Der foreligger således alene en partsforklaring om, hvad der angiveligt skulle være passeret, ligesom forklaringen alene indeholder en mere generel beskrivelse, der ikke er konkretiseret hverken i tid, sted, personer eller lignende. -

Det påhviler Sagsøger 7 at sandsynliggøre, at de forhold, som kun beskrives kort i stævningen, faktisk har fundet sted, og at han har været udsat for tortur, umenneskelig eller nedværdigende behandling. Der gælder således ikke nogen omvendt bevisbyrde med den følge, at Social- og Boligministeriet skal føre bevis for, at det om Sagsøger 7 angivne ikke er passeret, jf. afsnit 0 om bevisbyrde. -

Skulle retten finde, at bevisbyrden for den påståede behandling er løftet, gøres det gældende, at behandlingen af Sagsøger 7 var i overensstemmelse med dagældende regler om legemlig afstraffelse på anerkendte opdragelseshjem. -

Den påståede behandling af Sagsøger 7, hvorefter han blev udsat for fysisk og psykisk vold, herunder arbejdede i marken, er hverken i stævningen, de fremlagte bilag eller arkivmaterialet beskrevet eller dokumenteret på en sådan måde, at det kan afgøres, om behandlingen var i uoverensstemmelse med det dagældende regelsæt. -

Det må lægges til grund, at det ikke alene med beskrivelsen i stævningen er sandsynliggjort, at de ”2 slag på kinden”, som Sagsøger 7 hævder at have været udsat for, ikke var tilladt efter reglerne om legemlig afstraffelse på anerkendte opdragelseshjem. Det bemærkes i den forbindelse, at det af de dagældende regler fulgte, at der som legemlig afstraffelse på daværende tidspunkt lovligt kunne gives et eller to slag med den flade hånd på kinden, jf. §§ 4 og 5 reglement af 7. oktober 1937 for anvendelse af hustugt i anerkendte opdragelseshjem, jf. lov om offentlig forsorg (lov nr. 181 af 20 maj 1933). -

Det gøres gældende, at Sagsøger 7 ikke med de udokumenterede beskrivelser i stævningen og i bilagene har sandsynliggjort at være udsat for umenneskelig eller nedværdigende behandling efter EMRK artikel 3. -

Det bestrides videre, at det er dokumenteret, at den beskrevne behandling af Sagsøger 7 – vurderet i lyset af den daværende retstilstand – var strafbar efter den dagældende straffelovs § 244. -

Ophævelse af forældelsesfristen gælder alene i sager, hvor der har været et overgreb efter daværende straffelovs § 244. Der henvises til afsnit 0 om forældelsesfristen. -

Det bemærkes også, at Børnehjem 6 var et privat børnehjem, og hændelser på børnehjemmet kan derfor ikke direkte kan tilregnes staten. Der henvises til afsnit 0 om tilsyn og statens ansvar. -

5.1.7 Sagsøger 6

Påståede overgreb

Det gøres for Sagsøger 6's vedkommende gældende, at han ikke har løftet bevisbyrden for, at han har været udsat for overgreb og/eller umenneskelig eller nedværdigende behandling. -

Der foreligger således kun en partsforklaring om, hvad der angiveligt skulle være passeret, ligesom denne alene indeholder en mere generel beskrivelse, der ikke er konkretiseret i hverken tid, sted, personer eller lignende.

Det påhviler Sagsøger 6 at sandsynliggøre, at de forhold, som kun beskrives kort i stævningen, faktisk har fundet sted, og at han har været udsat for tortur, umenneskelig eller nedværdigende behandling. Der gælder således ikke nogen omvendt bevisbyrde med den følge, at Social- og Boligministeriet skal føre bevis for, at det om Sagsøger 6 angivne ikke er passeret, jf. afsnit 0 om bevisbyrde.

Skulle retten finde, at bevisbyrden for den påståede behandling er løftet, gøres det gældende, at behandlingen af Sagsøger 6 var i overensstemmelse med dagældende regler om legemlig afstraffelse på anerkendte opdragelseshjem. -

Den påståede behandling af Sagsøger 6, hvorefter han angiveligt er blevet udsat for fysisk vold fra de ansatte og hårdt arbejde, er hverken i stævningen, de fremlagte bilag eller arkivmaterialet beskrevet eller dokumenteret på en sådan måde, at det kan lægges til grund, at behandlingen var i strid med det dagældende regelsæt. -

I stævningen er det beskrevet, at Sagsøger 6 har fået en "hånd op i bagdelen". Seksuelle overgreb må anses for omfattet af straffelovens kapitel 24-26 (forbrydelser mod kønssædeligheden, forbrydelser mod liv og legeme samt forbrydelser mod den personlige frihed) samt straffelovens §§ 210 og 213.

Som beskrevet i afsnit 4.1, indgår der i arkivalierne (Bilag H) en byretsdom af 29. maj 1959, hvor en medhjælper på Børnehjem 7 blev idømt fire års fængsel for overtrædelse af straffeloven ved i 31 forhold at have udøvet seksuelle overgreb mod 11 drenge anbragt på Børnehjem 7 i perioden, hvor Sagsøger 6 var anbragt på Børnehjem 7. Sagsøger 6 har dog ikke godtgjort, at han var en af de 11 drenge. Det fremgår således, at tiltalte erklærede sig skyldig i alle forhold efter vidneførelsen for retten, og at Sagsøger 6's navn ikke indgår i sagen. Der henvises til afsnit 5.4 om tilsyn og statens ansvar.

Det gøres på den baggrund gældende, Sagsøger 6 ikke med de udokumenterede beskrivelser i stævningen og i bilagene har sandsynliggjort at være udsat for et overgreb, herunder seksuelt overgreb og/eller umenneskelig eller nedværdigende behandling efter EMRK artikel 3.

Det bestrides videre, at det er dokumenteret, at den beskrevne behandling af Sagsøger 6 – vurderet i lyset af den daværende retstilstand – var strafbar efter straffelovens § 244.

Ophævelse af forældelsesfristen gælder alene i sager, hvor der har været et overgreb efter den dagældende straffelovs § 244. Der henvises til afsnit 0 om forældelsesfristen.

5.1.8 Sagsøger 4

Anbringelsesperioden

Det gøres for Sagsøger 4's vedkommende gældende, at hun ikke har løftet bevisbyrden for, at hun har været anbragt på Børnehjem 8 i perioden 1967 til 1970.

Til støtte herfor fremgår det af arkivalierne (Bilag I), at Sagsøger 4 blev indskrevet på Børnehjem 8 den 13. marts 1967 og udskrevet igen den 10. august 1967 til Børnehjem 9. I denne periode var hun indlagt på psykiatrisk afdeling fra den 20. maj 1967 til den 30. maj 1967 og igen fra den 8. juni 1967 til den 10. august 1967.

På dette grundlag bestrides anbringelsesperioden angivet i stævningen (1967-1970). Sagsøger 4 opholdt sig således alene på Børnehjem 8 fra den 13. marts til den 20. maj 1967 og fra den 30. maj 1967 til den 8. juni 1967.

Overgreb

Det gøres videre gældende, at Sagsøger 4 ikke har løftet bevisbyrden for, at hun har været udsat for overgreb og/eller umenneskelig og nedværdigende behandling.

Der foreligger således alene en partsforklaring om, hvad der angiveligt skulle være passeret, ligesom forklaringen alene indeholder en mere generel beskrivelse, der ikke er konkretiseret hverken i tid, sted, personer eller lignende.

Det påhviler Sagsøger 4 at sandsynliggøre, at de forhold, som kun beskrives kort i stævningen, faktisk har fundet sted, og at hun har været udsat for tortur, umenneskelig eller nedværdigende behandling. Der gælder således ikke nogen omvendt bevisbyrde med den følge, at Social- og Boligministeriet skal føre bevis for, at det om Sagsøger 4 angivne ikke er passeret, jf. afsnit 0 om bevisbyrde.

Det er i stævningen beskrevet, at Sagsøger 4 blev udsat for seksuelle overgreb, og at hun blandt andet blev voldtaget af Børnehjem 8's forstander den første dag, hun ankom til børnehjemmet og gentagne gange under hendes anbringelse.

Seksuelle overgreb er omfattet af straffelovens kapitel 24-26 (forbrydelser mod kønssædeligheden, forbrydelser mod liv og legeme samt forbrydelser mod den personlige frihed) samt straffelovens §§ 210 og 213.

Der foreligger ikke nogen straffedom for de påståede seksuelle overgreb af Sagsøger 4, og der er ikke godtgjort et grundlag for, at retten kan fastslå, at overgrebene har fundet sted.

Det gøres herefter gældende, Sagsøger 4 ikke med de udokumenterede beskrivelser i stævningen eller i bilagene har sandsynliggjort at være udsat for et seksuelt overgreb og/eller umenneskelig eller nedværdigende behandling efter EMRK artikel 3. -

Ophævelse af forældelsesfristen gælder alene i sager, hvor der er fastslået et overgreb efter den dagældende straffelovs § 244. Der henvises til afsnit 0 om forældelsesfristen.

Det bemærkes også, at Børnehjem 8 var et privat børnehjem, og hændelser på børnehjemmet kan derfor ikke direkte tilregnes staten. Der henvises til afsnit 0 om tilsyn og statens ansvar. -

5.2 Bevisbyrde

Det påhviler sagsøgerne at løfte bevisbyrden for, om der er sket en krænkelse omfattet af EMRK, og der foreligger ikke forhold, der kan begrunde, at bevisbyrden vender. -

Social- og Boligministeriet har til brug for sagens oplysning foretaget en undersøgelse ved Rigsarkivet angående anbringelserne af sagsøgerne i anbringelsesperioderne samt to år forud for periodernes begyndelse og to år efter periodernes ophør, ligesom ministeriet med hjælp fra Rigsarkivet har forsøgt at identificere sagsøgernes journalkort ved søgning på personnavn og fødselsdato. -

Det forhold, at de af sagsøgernes anførte forhold ikke på nuværende tidspunkt – hvor der er forløbet fra 47 til 76 år, fra anbringelserne af sagsøgerne fandt sted til sagens anlæg – kan belyses yderligere, skyldes ikke Social- og Boligministeriets forhold. -

Det bestrides, at Godhavnsrapporten giver bevismæssigt belæg for at antage, at sagsøgerne har været udsat for overgreb eller anden umenneskelig og nedværdigende behandling under deres anbringelse, idet rapporten alene indeholder overordnede beskrivelser af de 18 øvrige børnehjem og ikke indeholder oplysninger om sagsøgerne. Det bestrides også, at Godhavnsrapporten i det hele taget giver bevismæssigt belæg for at antage, at Social- og Boligministeriet skulle have handlet ansvarspådragende. -

Social- og Boligministeriet henviser i den forbindelse til byrettens utrykte dom af 10. juli 2025 i sag BS-290/2024-KBH, hvor byretten udtalte, at der henset til den forløbne tid måtte udvises tilbageholdenhed i forhold til fravær af dokumentation, ligesom de generelle oplysninger i Godhavnsrapporten eller sagsø -

gernes egne forklaringer ikke udgjorde tilstrækkelig dokumentation for de konkrete forhold i sagen. -

Der er på den baggrund ikke grundlag for at tillægge forhold, der på nuværende tidspunkt ikke kan belyses yderligere, processuel skadevirkning. -

5.3 Kravene er forældede

Til støtte for påstanden om frifindelse gøres det gældende, at sagsøgernes krav er forældede efter 1908-loven (lov nr. 274 af 22. december 1908) og efter DL 5-14-4.

Sagsøgerne har ikke ført bevis for, at de har været udsat for overgreb omfattet af straffelovens kapitel 24–26 samt straffelovens §§ 210 og 213, eller at der fra statens side er tilsidesat nogen lovbestemt tilsynsforpligtelse. Kravene er derfor ikke omfattet af undtagelsen i forældelseslovens § 3, stk. 5.

Som nærmere beskrevet under afsnit 0 bestrides det, at Social- og Boligministeriet i sin tid overhovedet skulle have udvist en ansvarspådragende adfærd over for sagsøgerne. Eventuelle krav vil dog under alle omstændigheder være forældede. -

Ved lov nr. 140 af 28. februar 2018 blev § 3, stk. 5, indført i forældelsesloven, hvorefter fordringer på erstatning eller godtgørelse, som udspringer af, at en forvaltningsmyndighed har tilsidesat lovbestemte forpligtelser over for en person under 18 år i forbindelse med overgreb begået over for denne, ikke forældes. -

Reglen gælder for erstatnings- og godtgørelseskrav i anledning af en forvaltningsmyndigheds tilsidesættelse af lovbestemte forpligtelser. Der kan således eksempelvis være tale om lovbestemte forpligtelser efter serviceloven med senere ændringer, eller en forvaltningsmyndigheds tilsidesættelse af forpligtelser efter EMRK. Afgrænsningen svarer til den, som findes i § 153, stk. 1, i lov om social service (serviceloven) hvorefter personer, der udøver offentlig tjeneste eller hverv, har en særlig underretningspligt, når de får kendskab til eller grund til at antage, at et barn eller en ung under 18 år er udsat for overgreb (Folketingstidende 2009-10, A, L 178 som fremsat, side 62). -

Forældelseslovens § 3, stk. 5 omfatter overgreb omfattet af straffelovens kapitel 24–26 samt §§ 210 og 213. Bestemmelsen kræver ikke straffedom. Domstolene kan under en sag om erstatning eller godtgørelse fastslå, at et strafbart overgreb har fundet sted i de tilfælde, hvor der ikke foreligger en straffedom.

Ophævelsen af forældelsesfristerne i § 3, stk. 5, ændrer ikke ved bevisbyrden. Det er en forudsætning for anvendelsen af § 3, stk. 5, at den omhandlede handling – bedømt efter den daværende retstilstand – var strafbar efter de anførte straffebestemmelser. Denne bevisbyrde er ikke løftet af sagsøgerne, jf. gennemgangen i afsnit 0-0. -

De sager, som sagsøgerne henviser til i processkrift 1 af 16. december 2024 (U.1983.419V, U.1970.398V og FM 1987.12/2), er ikke sammenlignelige med

denne sag. Sagsøgerne har ikke godtgjort faktiske omstændigheder svarende til de tre sager. Forholdene i U.1983.419V og FM 1987.12/2 ligger endvidere efter sagsøgernes anbringelsesperioder, hvorfor disse ikke er relevante til belysning af domstolenes grænsedragning i forhold til lovlig udøvelse af revselsesretten og ulovlig børnevold på det tidspunkt, da sagsøgerne var anbragt. Henvi- -
 sningerne kan derfor ikke føre til, at kravene omfattes af § 3, stk. 5.

I forhold til de seksuelle overgreb på Sagsøger 1,
Sagsøger 6 og Sagsøger 4 bestrides det ikke, at et sådanne over -
 greb kan udgøre et overgreb omfattet af forældelseslovens § 3, stk. 5, men sagsøgerne har ikke løftet bevisbyrden for, at et sådant overgreb har fundet sted.

I forhold til den eventuelle legemlige afstraffelse bestrides det, at sagsøgerne blev udsat for et overgreb, idet sagsøgerne – ud fra retstilstanden på det pågæl -
 dende tidspunkt – ikke har godtgjort, at de har været udsat for legemlig afstraf -
 felse, der overskred grænserne for lovlig revselse. Der er således udover parts -
 forklaringer alene henvist til Godhavnsrapporten (Bilag 1). Der henvises herom til afsnit 0 om den bevismæssige værdi af Godhavnsrapporten.

5.3.1 *Anvendelse af forældelsesregler er ikke i strid med EMRK*

Det gøres gældende, at forældelse af et krav om godtgørelse for overtrædelse af EMRK's artikel 3 ikke strider imod de rettigheder, der i medfør af EMRK til -
 kommer sagsøgerne.

Sagsøgerne har på det foreliggende grundlag ikke et retskrav på godtgørelse for krænkelse af EMRK, jf. afsnit 0-0. Allerede af den grund er det ikke i strid med EMRK at anvende forældelsesreglerne.

Skulle retten finde, at der er sket en krænkelse af EMRK, er det fortsat ikke i strid med EMRK at anvende forældelsesreglerne.

Af EMD's praksis om EMRK's artikel 6 kan det udledes, at forældelsesregler ikke i sig selv strider mod EMRK, men som udgangspunkt er lovlige, idet de -
 forfølger væsentlige retssikkerhedsmæssige formål om at sikre, at der ikke rej -
 ses krav, der som følge af den forløbne tid er vanskelige at imødegå, og om at undgå, at domstolene skal udtale sig om forhold, der ligger langt tilbage i tid, -
 hvor beviserne ikke er troværdige og er ufuldstændige som følge af den for -
 løbne tid, jf. bl.a. EMD's dom i Stubbings m.fl. mod UK (22083/93 og 22095/93) af 22. oktober 1996, og i Stagno mod Belgien (1062/07) af 7. juli 2009, samt L.F. mod Irland (62007/17) af 10. november 2020.

Det gøres på den baggrund gældende, at der ikke er støtte i EMD's praksis for at konkludere, at det vil være i strid med EMRK at anvende forældelseslovens regler i forhold til sagsøgernes godtgørelseskrav.

Sagsøgerne har i processkrift 1 af 16. december 2024 anført, at der skal foretages en konkret vurdering af, om det vil være proportionalt at anse kravet for foræl -
 det efter 1908-loven eller Danske Lov 5-14-4. Sagsøgerne gør i den forbindelse

gældende, at anvendelsen af forældelsesreglerne i så fald vil være i strid med EMRK-artikel 3, 6 og 13, jf. bl.a. Stubbings m.fl. mod Storbritannien.

Dommen understøtter ikke sagsøgernes opfattelse. EMD fandt i dommen, at det ikke var i strid med artikel 6, 8 og 14, at godtgørelseskravet forældede seks år efter klagerens fyldte 18 år. Erstatningssagen blev anlagt 12 år efter, at klageren var fyldt 18 år. Der kan desuden henvises til sagen L.F. mod Irland, hvor EMD vurderede, at det ikke var i strid med den positive forpligtelse efter EMRK artikel 8 at afvise at behandle sagen med den begrundelse, at den som følge af den forløbne tid ville være svær at behandle. -

De danske forældelsesregler har ikke afskåret sagsøgerne fra at rejse deres godt -
gørelseskrav mod Social- og Boligministeriet tidligere. Endvidere har sagsø -
gerne ikke været uvidende om de forhold, deres krav er baseret på. Der er der -
for ikke noget grundlag for at anse forældelse af sagsøgernes krav for upropor -
tionalt i den foreliggende sag.

Sagsøgerne henviser endvidere til Højesterets domme U 2021.3257 H og U 2022.1707 H. I begge sager lagde Højesteret til grund, at der var indtrådt foræl -
delse af de fremsatte godtgørelseskrav, og at dette ikke var uproportionalt i for -
hold til EMRK artikel 3, 6 eller 13. Sagerne understøtter således ikke, at foræl -
delse af godtgørelseskrav efter artikel 3 er i strid med EMRK. -

Det gøres sammenfattende gældende, at håndhævelse af de nationale forældel -
sesregler i disse tilfælde ikke er i strid med EMRK artikel 3, 6 eller 13, hverken -
efter EMD's praksis eller dansk højesteretspraksis, og at en konkret proportio -
nalitetsvurdering ikke fører til et andet resultat. -

5.4 Ikke påvist manglende tilsyn eller i øvrigt tilsidesættelse af statens ansvar

Sagsøgerne har ikke påvist, at der ikke blev ført tilsyn med de institutioner, som sagsøgerne var anbragt på, eller at tilsynsførende faktisk havde eller burde have fået kendskab til de forhold, sagsøgerne beskriver. Arkivmaterialet fra Rigsarkivet er mangelfuldt, men dokumenterer indberetninger om magtanvendelse, opfølgning på klager og gennemførte tilsynsbesøg, jf. bilag C, bilag E og bilag H. Godhavnsrapporten udgør ikke tilstrækkelig dokumentation for, at staten ikke har ført tilsyn med de institutioner, som sagsøger var anbragt på. Der henvises i den forbindelse også til byrettens udtalelser om dokumentation for tilsyn i byrettens utrykte dom af 10. juli 2025 i sag BS-290/2024-KBH. -

Dele af Sagsøger 5 og Sagsøger 7's anbringelsesperioder lå før EMRK's ikrafttræden den 3. september 1953. EMRK finder således ikke anvendelse på disse dele af de to sagsøgernes krav, der udelukkende skal bedømmes efter dansk erstatningsret. Selv hvis retten måtte finde, at Sagsøger 5 og Sagsøger 7 blev udsat for den beskrevne behandling, kan sådanne forhold ikke uden videre tilregnes staten som ansvarspådragende. Et erstatningsansvar for ministeriet forudsætter, at der er noget at bebrejde staten, der ikke hæfter på et objektivi grundlag for hhv. Børnehjem 1's og Børnehjem 6's eventuelle behandling af Sagsøger 5 og Sagsøger 7. Stævningen indeholder ingen beskrivelse af retlige og faktiske omstændigheder, -

hvorefter staten i forhold til Sagsøger 5 og Sagsøger 7 skulle have gjort sig skyldig i en uforsvarlig adfærd. Også af den grund har sagsøgerne ikke godtgjort et grundlag for det rejste krav.

For de dele af anbringelsesperioderne, der ligger efter EMRK's ikrafttræden, gøres det gældende, at Social- og Boligministeriet ikke har tilsidesat sine positive forpligtelser, selv hvis retten måtte lægge til grund, at der er sket overgreb og/eller umenneskelig eller nedværdigende behandling. -

I anbringelsesperioderne havde staten det driftsorienterede tilsyn med anbringelsesstederne, jf. lov om offentlig forsorg § 156, men ikke det personrettede tilsyn med anbragte børn. Fra 1. april 1976 (med lov om social bistand) havde staten hverken det personrettede tilsyn med anbragte børn eller driftsorienterede tilsyn med anbringelsesstederne, hvilket særligt er relevant for Sagsøger 1, da hendes krav blandt andet gøres gældende på baggrund af en hændelse, der forekom i 1981, hvor det driftsorienterede tilsyn med børnehjemmene var overgået til kommunerne. -

Vurderingen af statens ansvar skal ske ud fra det kendskab til fakta og standarder, som var gældende på det relevante tidspunkt, jf. Menneskerettighedsdomstolens dom af 28. januar 2014 i sag 35810/09 O'Keeffe mod Irland, præmis 143. Senere indtrufne samfundsændringer eller opfattelser skal ikke indgå i vurderingen af, hvorvidt Social- og Boligministeriet har tilsidesat sin positive handling. I den forbindelse kan der henvises til Gallup-undersøgelserne fra 1949 og 1969 samt de daværende regler om revselse og disciplinære tjenesteforserelser som redegjort for i afsnit 0. -

Ved vurderingen af om der er sket en krænkelse af EMRK artikel 3, skal der efter fast praksis fra EMD foretages en vurdering af, om myndigheden har tilsidesat sine tilsynsforpligtelser og sine positive forpligtelser til at beskytte borgere mod umenneskelig eller vanærende behandling eller mod handlinger, der krænker borgernes privat- og/eller familieliv, jf. bl.a. G.M. m.fl. mod Moldova (44394/15). I sagen blev Moldova dømt for at have krænket EMRK artikel 3 ved, at den retlige ramme, som skulle beskytte personer med et intellektuelt handicap, havde vist sig utilstrækkelig i forhold til Moldovas forpligtelse i henhold til EMRK artikel 3, samt at Moldova ikke i tilstrækkelig grad havde beskyttet klagerne, som var i statens varetægt i en sårbar situation. I Østre Landsrets dom trykt i UfR 2018.3631 blev kommunen dømt for at have krænket EMRK artikel 3, idet kommunen var bekendt med risikoen for, at sagsøgeren blev udsat for seksuelle overgreb og ikke foretog de nødvendige skridt til forebyggelse heraf. -

Beretningerne m.v. fra fire tidligere inspektører (unavngivne), som er gengivet i Godhavnsrapporten, giver ikke bevismæssigt belæg for, at Social- og Boligministeriet har tilsidesat tilsynsforpligtelser og sin positive forpligtelse konkret i forhold til sagsøgerne og disses anbringelser. -

Sagsøgernes subsidiaire anbringende om utilstrækkelig lovgivning som ansvarspådragende er udokumenteret. Der er hverken redegjort for, hvilke dele af lovgivningen der konkret måtte have udgjort en utilstrækkelig beskyttelse af de anbragte børn, eller i hvilket omfang ministeriet måtte være ansvarlig herfor, og det kan (heller) ikke på dette grundlag anses for godtgjort, at ministeriet er ansvarlig over for sagsøgerne. -

Det gøres på den baggrund gældende, at sagsøgerne ikke på det foreliggende grundlag har løftet bevisbyrden for, at Social- og Boligministeriet har handlet ansvarspådragende.

...”

Parterne har under hovedforhandlingen nærmere redegjort for deres opfattelse af sagen, og sagsøgte har præciseret, at påstanden om frifindelse principalt støttes på, at sagsøgernes godtgørelseskrav er forældet, subsidiært at staten ikke har tilsidesat en tilsynsforpligtelse i strid med Den Europæiske Menneskerettighedskonvention. -

Retsgrundlag

Af forældelseslovens § 3, stk. 5, fremgår:

”...

Stk. 5. Fordringer på erstatning eller godtgørelse, som udspringer af, at en forvaltningsmyndighed, jf. forvaltningslovens § 1, stk. 1 og 2, har tilsidesat lovbestemte forpligtelser over for en person under 18 år i forbindelse med overgreb begået over for denne, forældes ikke. -

...”

Bestemmelsen er indført ved lov nr. 140 af 28. februar 2018, som trådte i kraft den 1. april 2018. Af det fremsatte lovforslag (lovforslag nr. 31 af 4. oktober 2017) fremgår af de almindelige bemærkninger bl.a.:

”...

2.2.2. Justitsministeriets overvejelser

...

Det at have forældelsesregler er helt grundlæggende i en retsstat. Som anført ovenfor under pkt. 2.2.1.1 er hovedformålet med forældelsesreglerne at tilskynde til, at sager indledes på et tidspunkt, hvor det er muligt at løfte bevisbyrden. Muligheden for at føre bevis forringes med tiden både for den, som mener at have et krav, og for den, der bestrider kravet. -

Det er således et meget vidtgående skridt, når det foreslås at ophæve forældelsesfristerne for børn og unges erstatnings- og godtgørelseskrav mod forvaltningsmyndigheder, som har tilsidesat lovbestemte forpligtelser i forbindelse med, at barnet eller den unge har været udsat for overgreb. -

Det er imidlertid Justitsministeriets opfattelse, at der i sager, hvor en forvaltningsmyndighed har svigtet et barn, der har været udsat for

overgreb, er særlige hensyn, som gør sig gældende, og som kan be -
 grunde en ændring af forældelsesloven. Dette skyldes bl.a., at en even -
 tuel erstatningssag mod myndighederne ikke opstår, før overgrebene -
 kommer for en dag, hvilket ofte først vil ske, når barnet er blevet vok -
 sent, da barnet typisk først på dette tidspunkt vil være i stand til at re -
 flekttere over overgrebene og over myndighedernes ansvar i forbindelse -
 hermed. Barnet vil ofte først som voksen være klar over mulighederne -
 for at få erstatning fra myndighederne og have de nødvendige ressour -
 cer til at kunne føre en erstatningssag.

Det bemærkes endvidere, at Børns Vilkår fra 2013 til 2016 har drevet et -
 projekt finansieret ved satspuljemidler om støtte til børn ved erstat -
 ningssager, hvor de hjælper børn og unge op til 30 år, der har været ud -
 sat for overgreb eller alvorligt omsorgssvigt, med at anlægge erstat -
 ningssag mod offentlige myndigheder for tilsidesættelse af lovbestemte -
 forpligtelser over for barnet.

Børns Vilkår konkluderer i deres evaluering af projektet, at forældelses -
 reglerne kan udgøre en barriere for børn, der har været udsat for over -
 greb i forbindelse med anlæggelse af en erstatningssag, bl.a. fordi bar -
 net måske først er klar til at anlægge sag mod det offentlige som vok -
 sen, og fordi sagerne er komplicerede og kan tage lang tid at udrede.

Det skal dog samtidig understreges, at der ikke med ophævelsen af for -
 ældelsesfristerne ændres ved, at der skal føres bevis for det anførte er -
 statnings- eller godtgørelseskrav, og at det med tiden bliver sværere at -
 løfte denne bevisbyrde. Det er således hensigtsmæssigt, at sager om er -
 statning eller godtgørelse mod forvaltningsmyndigheder indledes så tidligt -
 som muligt.

2.2.3. Lovforslagets udformning

Det foreslås i lovforslagets § 2, nr. 1, at ophæve forældelsesfristerne i -
 forældelseslovens § 3 for så vidt angår fordringer på erstatning eller -
 godtgørelse, som udspringer af, at en forvaltningsmyndighed, jf. for -
 valtningslovens § 1, stk. 1 og 2, har tilsidesat lovbestemte forpligtelser -
 over for en person under 18 år i forbindelse med overgreb begået over for -
 denne. Det foreslås dermed, at der hverken skal gælde almindelige eller -
 absolutte forældelsesfrister for sådanne fordringer.

...

Den foreslåede ophævelse af forældelsesfristerne skal gælde for erstat -
 nings- og godtgørelseskrav i anledning af en forvaltningsmyndigheds -
 tilsidesættelse af lovbestemte forpligtelser. Der kan således eksempelvis -
 være tale om lovbestemte forpligtelser efter serviceloven, jf. lovbe -

kendtgørelse nr. 1284 af 17. november 2015 med senere ændringer, eller en forvaltningsmyndigheds tilsidesættelse af forpligtelser efter EMRK.

Det er endvidere en betingelse, at der er tale om tilsidesættelse af lovbestemte forpligtelser over for en person under 18 år. Skæringstidspunktet på 18 år følger servicelovens regler om kommunens generelle tilsynsforpligtelse med børn og unge i kommunen efter servicelovens § 146.
...

Der tages ikke med lovforslaget stilling til, hvornår en forvaltningsmyndighed ifalder et erstatningsansvar over for en person under 18 år som følge af tilsidesættelse af lovbestemte forpligtelser. De almindelige erstatningsretlige betingelser for at ifalde et ansvar vil således skulle være opfyldt, førend et krav kan gøres gældende over for en forvaltningsmyndighed. Udgangspunktet efter danske erstatningsretlige principper er, at en forvaltningsmyndighed kan blive ansvarlig, såfremt myndigheden har handlet culpøst. Herudover skal der være årsagssammenhæng mellem kravet (den indtrådte skade) og den culpøse handling, og der skal foreligge adækvans, dvs. at skaden skal være påregnelig for myndigheden.

Forældelsesfristerne ophæves i de tilfælde, hvor en person under 18 år har været udsat for overgreb. Afgrænsningen svarer til den, som findes i servicelovens § 153, stk. 1, hvorefter personer, der udøver offentlig tjeneste eller hverv, har en særlig underretningspligt, når de får kendskab til eller grund til at antage, at et barn eller en ung under 18 år er udsat for overgreb. Det fremgår af bemærkningerne til bestemmelsen, jf. Folketingstidende 2009-10, A, L 178 som fremsat, side 62, at der ved overgreb forstås sådanne strafbare handlinger mod et barn eller en ung under 18 år, som er omfattet af straffelovens kapitel 24-26 (forbrydelser mod kønssædeligheden, forbrydelser mod liv og legeme samt forbrydelser mod den personlige frihed) samt straffelovens § 210 og § 213.

Det kræves ikke efter den foreslåede bestemmelse, at der foreligger en straffedom for overgrebene, og det vil således være op til en domstol at vurdere, om det påståede overgreb har fundet sted i de tilfælde, hvor der ikke foreligger en straffedom.

...

Det foreslås, at ophævelsen af forældelsesfristerne for erstatnings- og godtgørelseskrav omfattet af den foreslåede § 2, nr. 1, skal finde anvendelse på krav, som opstår efter lovens ikrafttræden samt krav, som ikke er forældede på tidspunktet for lovens ikrafttræden.

...”

Som anført afslutningsvis i det citerede afsnit skulle bestemmelsen ifølge lovfor -
slaget også finde anvendelse på fordringer, der var stiftet før lovens ikrafttræ -
den, medmindre forældelse efter de hidtil gældende regler var indtrådt før lovens
ikrafttræden. Af § 5, stk. 3, i lov nr. 140 af 28. februar 2018 fremgår imid -lertid, at
bestemmelsen også finder anvendelse på fordringer, der er forældet
før lovens ikrafttræden, hvilket beroede på udvalgsbehandlingen af det frem -
satte lovforslag. Herom fremgår af bemærkningerne i Retsudvalgets betæk -
ning af 25. januar 2018 bl.a.:

”...

Den foreslåede ændring indebærer, at ophævelsen af forældelsesfristen
tillægges tilbagevirkende kraft. Det betyder, at ethvert krav på erstat -
ning eller godtgørelse mod en forvaltningsmyndighed kan indbringes for
domstolene, uanset hvornår kravet er opstået. Dette gælder også krav, der
allerede er forældede på tidspunktet for lovens ikrafttræden.

Justitsministeren har i en tidligere besvarelse af spørgsmål til lovforsla -
get tilkendegivet, at et ændringsforslag, der har til formål at ophæve
forældelsesfristerne med tilbagevirkende kraft, ikke kan støttes, bl.a. fordi
man herved risikerer at stille ofrene noget i udsigt, der ikke kan indfries.

I lyset af at der tegner sig et flertal for en sådan lovændring, finder ju -
stitsministeren imidlertid anledning til selv at fremsætte ændringsfor -
slaget, så det sikres, at der i tilknytning til lovændringen afsættes mid -
ler til en udvidelse af den rådgivningsordning under Børns Vilkår,
hvorefter personer under 30 år vejledes om udsigterne til at opnå erstat -
ning ved domstolene.

Et barn, der har været udsat for myndighedssvigt i forbindelse med
overgreb, vil ofte først som voksen være klar over og i stand til at re -
flektere over overgrebene og over mulighederne for eventuelt at gøre et
erstatningsansvar gældende over for myndighederne. De særlige hen -
syn, der således kan begrunde en ophævelse af forældelsesfristerne, kan
også siges at gøre sig gældende i forhold til krav, der allerede er forældede
i dag.

En ophævelse af forældelsesfristerne med tilbagevirkende kraft vil
imidlertid betyde, at endog meget gamle krav vil kunne indbringes for
domstolene. Det kan således blive vanskeligt for offeret at løfte bevis -
byrden ved domstolene. Det er derfor også som ovenfor anført afgø-

rende, at en sådan lovændring ledsages af en udvidelse af den eksisterende rådgivningsordning under Børns Vilkår.
 ...”

Rettens begrundelse og resultat

Sagen angår, om sagsøgerne har krav på hver 300.000 kr. i godtgørelse fra Social- og Boligministeriet for mangelfuldt tilsyn fra det daværende Direktorat for Børne- og Ungdomsforsorgen under sagsøgernes anbringelser på børnehjem i perioden mellem 1948 og 1977.

Sagsøgernes krav var ved sagens anlæggelse den 17. april 2024 forældede i medfør af både den 5-årige forældelsesregel i 1908-forældelsesloven og den 20-årige forældelse i henhold til DL-5-14-4, medmindre kravene er omfattet af nu gældende forældelseslovs § 3, stk. 5.

Bestemmelsen i forældelseslovens § 3, stk. 5, blev ved lov nr. 140 af 28. februar 2018 indført med tilbagevirkende kraft også for fordringer, der ellers var forældede. Af bestemmelsen følger, at fordringer på erstatning eller godtgørelse, som udspringer af, at en forvaltningsmyndighed har tilsidesat lovbestemte forpligtelser over for en person under 18 år i forbindelse med overgreb begået over for denne, ikke forældes.

Af forarbejderne til forældelseslovens § 3, stk. 5, fremgår, at der ved overgreb forstås sådanne strafbare handlinger mod et barn eller en ung under 18 år, som er omfattet af straffelovens kapitel 24-26 (forbrydelser mod kønssædeligheden, forbrydelser mod liv og legeme samt forbrydelser mod den personlige frihed) samt straffelovens § 210 (incest) og § 213 (vanrøgt og nedværdigende behandling mv.). Det kræves ikke efter forældelseslovens § 3, stk. 5, at der foreligger en straffedom for overgrebene. I de tilfælde, hvor der ikke foreligger en straffedom, vil det være op til en domstol at vurdere, om det påståede overgreb har fundet sted.

Bevisbyrden for, at sagsøgerne under deres anbringelser har været udsat for overgreb i form af strafbare handlinger som nævnt i forarbejderne til forældelseslovens § 3, stk. 5, hviler på sagsøgerne.

Syv af de otte sagsøgere har under partsforklaringerne fortalt om, at de under deres respektive anbringelser af medarbejdere på børnehjemmene og i nogle tilfælde af andre anbragte børn blev udsat for retsstridig behandling. De syv sagsøgere, der har afgivet partsforklaring, var anbragt på syv forskellige børnehjem. De individuelle oplevelser, de har forklaret om, varierer, men de omfatter samlet blandt andet voldtægt, andre seksuelle krænkelser og vold i form af navnlig hårde slag med flad hånd, knytnæveslag, slag med genstande samt spark, hvilket oversteg den revselse, der var tilladt på børnehjemmene. Sådanne

handlinger er i udgangspunktet omfattet af straffelovens kapitel 24 (Seksualforbrydelser) eller kapitel 25 (Forbrydelser mod liv og legeme), ligesom de eksempler på tvang, indespærring og ydmygelser, som sagsøgerne har forklaret om, kan være omfattet af straffelovens kapitel 26 (Forbrydelser mod den personlige frihed) eller § 213 (vanrøgt og nedværdigende behandling mv.). Der vil endvidere kunne foreligge en krænkelse af rettigheder i henhold til art. 3 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention også for handlinger, der ikke er så kvalificerede, at de er omfattet af de nævnte strafferetlige regler.

Der er ikke grundlag for at fastslå, at partsforklaringerne ikke afspejler den erindring, som sagsøgerne på nuværende tidspunkt har om forholdene under deres anbringelser, men i den bevismæssige vurdering af erindringerne må blandt andet den forløbne tid inddrages. Sagsøgernes erindringer om forholdene på deres respektive anbringelsessteder har parallelitet med det, som interviewede til Godhavnsrapporten fortalte om deres oplevelser på børnehjemmene, men retten bemærker, at Godhavnsrapportens gengivelser af interviews har haft et historisk fremfor et strafferetligt eller i øvrigt juridisk sigte. Retten bemærker også, at Godhavnsrapportens gengivelse af de interviewedes erindringer om deres oplevelser på børnehjemmene kan have givet sagsøgernes erindring af deres anbringelser et præg af fælles erindring med andre personer, der har været anbragt på samme børnehjem som dem.

Ud over partsforklaringerne fra syv af sagsøgerne foreligger der ikke oplysninger i sagen, som støtter, at sagsøgerne under deres konkrete anbringelser blev udsat for strafbare handlinger omfattet af straffelovens kapitel 24-26 eller § 213. Der har blandt andet ikke været ført vidner, som har overværet den behandling af sagsøgerne, som de har forklaret om, eller vidner, der har opholdt sig på børnehjemmene samtidig med sagsøgerne, og der foreligger ikke lægelige undersøgelser eller andre objektive oplysninger, som kan understøtte sagsøgernes forklaringer om behandlingen af dem under anbringelserne. I mangel af sådanne andre beviser, som ville kunne støtte partsforklaringerne, finder retten, at sagsøgerne ikke har løftet bevisbyrden for, at de uden for rammerne af den da gældende revselsesret under anbringelserne var udsat for handlinger omfattet af straffelovens kapitel 24 (Seksualforbrydelser), kapitel 25 (Forbrydelser mod liv og legeme), kapitel 26 (Forbrydelser mod den personlige frihed) eller § 213 (vanrøgt og nedværdigende behandling). Sagsøgerne har derfor ikke løftet bevisbyrden for, at deres krav om godtgørelse er omfattet af forældelseslovens § 3, stk. 5, således at forældelse af deres krav ikke kan ske.

Det følger herefter af 1908-forældelsesloven og af DL 5-14-4, at sagsøgernes krav var forældede ved sagens anlæggelse, og at Social- og Boligministeriet skal frifindes.

Retten bemærker i den forbindelse, at der på baggrund af Menneskerettighedsdomstolens praksis ikke er grundlag for at antage, at det er i strid med Menneskerettighedskonventionen at anvende nationale regler om forældelse i forhold til sagsøgernes godtgørelseskrav, uanset om kravet er baseret på forklaringer om handlinger, der alene kan være omfattet af konventionens art. 3, eller om så kvalificerede handlinger, de også er omfattede af straffelovens kapitel 24-26 eller § 213. Foreneligheden med Den Europæiske Menneskerettighedskonvention beror på en konkret vurdering af, om det er proportionalt at anse sagsøgernes godtgørelseskrav for forældede efter de nationale danske regler. I denne vurdering indgår med betydelig vægt de mange år, der er forløbet, siden sagsøgerne hver især fyldte 18 år og således havde mulighed for at anlægge sag med henblik på at få prøvet deres krav om godtgørelse. Henset til, at der forløb næsten 42 år fra den sidste af sagsøgerne fyldte 18 år, til sagen blev anlagt, finder retten, at anvendelsen af de nationale danske forældelsesregler ikke er uproportional.

Sagsøgerne er meddelt fri proces, og de sagsomkostninger, der tilkendes Social- og Boligministeriet, skal derfor betales af statskassen. Efter sagens værdi og forløb, herunder forberedelsens omfang og det forhold, at sagen er hovedforhandlet over tre retsdage, fastsættes sagsomkostningerne til dækning af advokatudgift til 600.000 kr. Social- og Boligministeriet er ikke momsregistreret.

THI KENDES FOR RET:

Social- og Boligministeriet frifindes.

Statskassen skal til Social- og Boligministeriet betale sagsomkostninger med 600.000 kr.

Beløbet skal betales inden 14 dage.

Sagsomkostningerne bliver forrentet efter rentelovens § 8 a.

Publiceret til portalen d. 19-01-2026 kl. 13:01

Modtagere: Sagsøger 4, Advokat (H) Sune Fugleholm, Sagsøger 8, Sagsøger 7,
Sagsøger 2, Sagsøgte Social- og
Boligministeriet, Advokat (H) Mads Krøger Pramming, Mandatar Børns Vilkår,
Sagsøger 1, Sagsøger 3